

Soittajan hiljainen tieto ja tietäminen: Oppilaan intuition vahvistaminen soittotunneilla

Tutkielma
30.05. 2022

Elias Lehti
Opettajan pedagogiset opinnot
Pianon, harmonikan, kitaran ja
kanteleen aineryhmä
Taideyliopiston
Sibelius-Akatemia

Tutkielman nimi	Sivumäärä
Soittajan hiljainen tieto ja tietäminen: Oppilaan intuition vahvistaminen soittotunneilla	50
Tekijän nimi	Lukukausi
Elias Lehti	2022
Aineryhmän nimi	
Pianon, harmonikan, kitaran ja kanteleen aineryhmä	
Tiivistelmä	
<p>Tutkielmani tehtävänä on tarkastella intuition mahdollisuuksia soittoharrastuksen tukena ja selvittää, millä keinoilla opettaja voisi vahvistaa oppilaansa intuitiivista työskentelyä ja olla paremmassa yhteydessä hiljaiseen tietoonsa. Tutkimuskysymykseni ovat: 1) Miten vahvistaa oppilaan intuitiivista työskentelyä soittoharrastuksen parissa? 2) Miten intuition huomioiminen vaikuttaa soittamiseen?</p> <p>Tutkimukseni käsitteellinen viitekehys koostuu hiljaisen tiedon ja tietämisen sekä intuition käsitteistä. Laadullisen tutkimukseni aineisto koostuu osallistuvasta havainnoinnista neljällä soittotunnilla sekä yhdestä teemahaastattelusta. Analysoin aineistoani laadullisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että intuitiota vahvistava toiminta, harjoitukset ja ilmapiiri mahdollistivat persoonallisen ja kokonaisvaltaisen suunnitelmallisuuden oppilaan taiteellisessa toiminnassa. Soittotuntien rauhallisella ilmapiirillä oli merkittävä vaikutus oppilaan intuition toiminnan kannalta. Mentoroinva opettaja–oppilassuhde, meditatiiviset harjoitukset, hiljaisen tietämisen reflektointi sekä metaforien ja mielikuvien käyttö osoittautuivat tehokkaiksi intuitiivisiksi työskentelytavoiksi sekä soittotunneilla että kotona harjoittellessa.</p> <p>Ammattimuusikoiden lisäksi myös harrastemuusikoilla voi olla hiljaista tietoa musiikista sekä sen estetiikasta. Tutkielmani tulosten perusteella esitän, että soitonopettajien tulisi miettiä, miten he voisivat kannustaa oppilaitaan tutkimaan ja hyödyntämään tätä piilossa olevaa implisiittistä tietoa. Tiedostamalla tietämisen implisiittisen ulottuvuuden ja käyttämällä sitä harrastuksensa parissa oppilas uskaltaa luottaa paremmin omaan päätöksentekokykyynsä kappaleen tulkintaan liittyvissä haasteissa, kuten fraseerauksessa, dynamiikan hallinnassa, äänenväriin kontrolloimisessa sekä kappaleen kokonaiskuvan hahmottamisessa.</p>	
Hakusanat	
Hiljainen tieto, hiljainen tietäminen, intuitio, implisiittinen oppiminen, instrumenttipedagogiikka	
Tutkielma syötetty Turnitin-plagiaatintunnistusjärjestelmään	
23.05.2022	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Käsitteellinen tausta	3
2.1 Hiljainen tieto, hiljainen tietäminen ja intuitio.....	3
2.2 Hiljaisen tiedon siirtäminen ja intuition vahvistaminen.....	6
3 Tutkimusasetelma	9
3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset	9
3.2 Metodologiset lähtökohdat.....	9
3.3 Aineistonkeruu	10
3.4 Aineistonanalyysi.....	12
3.5 Tutkimusetiikka	13
4 Tulokset.....	14
4.1 Ensimmäinen tunti	14
4.2 Toinen tunti	19
4.3 Kolmas tunti	22
4.4 Neljäs tunti	26
4.5 Haastattelu.....	29
4.6 Keskeiset tulokset	32
5 Päätelemät ja pohdinta	35
Loppuviite	39
Lähteet.....	40
Liitteet	44
Liite 1	44
Liite 2	44
Liite 3	45
Liite 4	47
Liite 5	49

1 Johdanto

Opettajanurani ensimmäisillä viikoilla havahduin, miten vaikeaa voi olla välittää omaa osaamistaan oppilaille verbaalisesti. Sanallistamalla yksityiskohtaisesti soittoani tai ilmaisuun liittyviä ratkaisujani oppilaat saattoivat hämmentyä, haukotella ja pahimmillaan jopa turhautua. Niin iso osa soittamiseen liittyvästä tiedostani ja taidostani on automatisoitunutta, etten ikinä pystyisi yksityiskohtaisesti kuvailemaan niitä johdonmukaisesti oppilailteni. Tämä automatisoitunut osa soittotaidostani on niin sanottua hiljaista tietoa, joka on kertynyt monen vuoden kokemuksen myötä.

Kaikilla ihmisillä on hiljaista tietoa, jonka pukeminen sanoiksi on mahdotonta (Toom 2008, 34). Sanan ”hiljainen tieto” määrittelemisen on kuitenkin haasteellista, sillä filosofiassa tieto määritellään todeksi oikeutetuksi uskomukseksi. Jos hiljaista tietoa ei voida pukea sanoiksi, sitä on vaikea todistaa todeksi oikeutetuksi uskomukseksi. Hiljaista tietoa pitäisikin lähestyä hiljaisen tietämisen kautta, joka on prosessiluonteista, eikä propositionaalista ääneen lausuttua tietoa. (Gourlay 2002, 12.) Hiljainen tieto aktivoituu tilanteen tai toiminnan yhteydessä (Nurminen 2008, 188). Klassinen esimerkki tästä on kasvojen tunnistaminen, joka tapahtuu salamannopeasti ja automaattisesti ilman tietoista analyysiä (Polanyi 1969, 4). Hiljainen tieto vaikuttaa ihmisen intuitioon, joka on kuin silta hiljaisen tiedon ja kuvailtavissa olevan fokusoituneen tiedon välillä. Intuitio koetaan välittömänä oivalluksena asioiden olemuksesta. (Nurminen 2008, 188–189.) Pohdin tutkielmassani, miten intuitio voitaisiin ottaa paremmin huomioon soittotunneilla ja millainen ilmapiiri sekä harjoitukset tukisivat ja kehittävivät sitä. Koska hiljainen tieto vaikuttaa merkittävästi myös muusikoiden toiminnassa (Daikoku 2018, 1), olisi alalla hyödyllistä kiinnittää enemmän huomiota sen olemasaoloon ja rooliin. Uskon, että intuition tiedostaminen ja sen tietoinen hyödyntäminen voi nopeuttaa muusikon päätöksentekoa ja oppimista sekä on yhteydessä motivaatioon.

Soittaminen on kokonaisvaltaista ja monimutkaista toimintaa. Siinä missä soittimet ovat keskenään erilaisia, on myös jokaisen soittajan keho, mieli ja toimintatavat erilaisia. Tämä tekee oikeanlaisten ja oikea-aikaisten opetusmenetelmien valinnasta vaikeaa opettajalle, sillä pedagogisten lähestymistapojen on oltava melko yksilöllisesti

suunniteltuja kunkin oppilaan kohdalla. Ensimmäinen askel on kuitenkin luoda oppimiselle otollinen oppimisympäristö, kannustaa ja tarjota mahdollisuus reflektointiin muun muassa dialogin kautta, jotta oppilas pystyisi itse ratkaisemaan soittoonsa liittyviä haasteita kuunnellen omaa kehoaan ja sisäistä ääntään. Sosiokonstruktivistinen kasvatustajattelu painottaa dialogin merkitystä oppimisessa ja todellisuuden rakentamisessa (Löytönen 2020). Kyky reflektoida omaa toimintaa oppimistarkoituksessa on olennainen osa nykyajan kasvatussuosituksia (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 22; Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 26).

Soittaminen sisältää paljon tekniikkaan, sormituksiin, fraseerukseen, äänenväriin ja dynamiikkaan liittyviä haasteita, joihin on usein valtava määrä erilaisia ratkaisuja sekä lähestymistapoja. Mestari–kisällihenkisessä soitonopetuskäytännössä olisi opettajan hyvä pohtia, miten näiden ratkaisemista voitaisiin opettaa siten, että opettajan hiljainen tieto aiheesta välittyisi ja opetus kuitenkin ruokkisi oppilaan omaa luovuutta. Tällaisessa opetusasetelmassa opettajan on varottava, ettei auktoriteetillaan tukahduta oppilaan ääntä lopputuloksesta. Tämä on tärkeä tiedostaa, jos halutaan antaa oppilaalle mahdollisuus ilmaista itseään musiikin avulla.

Tutkielmassani pohdin, miten opettaja voisi vahvistaa oppilaiden intuition käyttöä niin teknisten kuin musiikin tulkintaan liittyvien haasteiden ratkaisussa. Tavoitteena on, että oppilaalle näin muodostuisi myönteinen musiikkisuhde sekä kehittyisi vahvempi henkilökohtainen taiteellinen visio ja identiteetti. Intuition tietoisella hyödyntämisellä oppilas voisi itsenäisesti kehittää soittonsa osa-alueita haluamaansa suuntaan. Tutkielma on toteutettu klassisen kitaransoiton opettajan näkökulmasta, joka näkyy tutkielman eri vaiheissa. Tutkielman tarkoitus on kuitenkin olla yleisesti sovellettavissa muidenkin instrumenttien pedagogiikkaan.

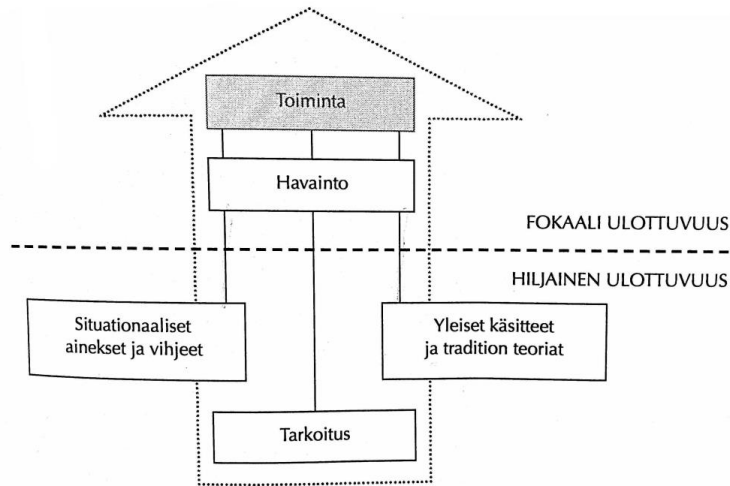
2 Käsitteellinen tausta

Luvussa 2 käsittelen hiljaista tietoa hiljaista tietämistä sekä intuitiota. Alaluvussa 2.1 paneudun aihepiiriin peruskäsitteisiin ja alaluvussa 2.2 tarkastelen mahdollisia keinoja siirtää hiljaista tietoa ja kehittää hiljaista tietämistä sekä intuition käyttöä.

2.1 Hiljainen tieto ja tietäminen

Polanyin (1966) mukaan hiljainen tieto on sitä, kun ”voimme tietää enemmän kuin osaamme kertoa” (Polanyi 1966, 4). Hiljaisen tiedon ja hiljaisen tietämisen suhdetta voidaan kuvata *produktin* ja *prosessin* kaltaiseksi suhteeksi (Toom 2008, 48; ks. Pohjalainen 2012, 6). Hiljainen tieto on mielensisäinen rakenne ja vain osittain tietoisuudessaamme. Siksi sen muotoileminen verbaalisesti voi olla hyvin vaikeaa. Hiljainen tieto on Toomin (2008, 50) sanoin ”kontekstuaalista praktista osaamista ja taitoja sekä käsityksiä ja uskomuksia, jotka vaikuttavat ja näkyvät toiminnassa”. Hiljaista tietoa on myös traditioista syntyneet arvot ja asenteet. Tutkijat yleisesti ottaen jakavat näkemyksen, että hiljainen tieto on käytännön ja kokemuksen kautta syntynyttä henkilökohtaista, abstraktia ja vaikeasti sanoitettavaa tietoa (Haldin-Herrgård 2004, 5). Hiljainen tietäminen taas viittaa toimintaan, jossa hiljainen tieto ilmenee (Toom 2008, 48).

Toom (2008, 49) käsittelee hiljaista tietämistä Bertil Rolfin tekemän kuvan (Kuva 1) perusteella. Kuvassa havainnollistetaan Polanyin käsitystä hiljaisesta tietämisestä. Hiljainen tietäminen jaetaan kahteen vaiheeseen: hiljaiseen ja fokaaliin ulottuvuuteen. Hiljainen tietäminen on siirtymistä ensimmäisestä ulottuvuudesta toiseen. Hiljaisen ulottuvuuden tieto ei ole sanoilla kuvailtavissa eli eksplikoitavissa. Fokaalia ulottuvuutta taas pystymme eksplikoimaan. Hiljaisessa ulottuvuudessa on ihmisen kokemaan todellisuuteen, ympäristöön ja historiaan liittyvät, lyhyesti sanottuna situationaaliset [1] ainekset ja vihjeet sekä traditiosta syntyneet käsitteet. Nämä yhdistyvät fokaalissa ulottuvuudessa havainnoiksi ja toiminnaksi. Hiljaiselle tietämiselle on olennaista tarkoitus, joka ohjaa koko prosessia. (Toom 2008, 48–51.) Opettaja kerää esimerkiksi ennen tarkoituksenmukaista toimintaansa tiedostamattaan paljon vaikeasti eksplikoitavia havaintoja luokasta ja oppilaista. Näiden vihjeiden lisäksi traditiot, arvot ja uskomukset vaikuttavat siihen, miten hän tulkitsee havaintonsa ja millaisen toimintatavan hän valitsee tarkoitukseensa.

Kuva 1. Bertil Rolfin hahmotelma Polanyin hiljaisen tietämisen rakenteesta. Nuoli sekä harmaa kenttä ovat Toomin käsiä. (Toom 2008, 49)

Intuitio voidaan ymmärtää hiljaisen tietämisen lähikäsitteenä. Nurminen (2008, 187–200) käsittelee tutkimuksessaan intuitiota hoitotyön näkökulmasta. Intuitio voidaan liittää välittömään oivallukseen, jossa henkilölle syntyy kokonaisvaltainen ymmärrys ongelmasta ja hän kykenee ikään kuin vaistonvaraisesti tekemään oikean päätöksen (2008, 188). Intuitiota voidaan myös verrata viisauteen. Intuitio ilmenee Nurmisen tutkimuksen osallistujilla monesti tilannesidonnaisena levottomana tai häiritsevänä keuhollisena tunteena, jota on vaikeaa kuvailla tarkasti. Intuitio on selkeimmin läsnä hektisessä toiminnassa. Tätä intuition ohjaamaa toimintaa voidaan jälkepäin mahdollisesti perustella järkipäisesti. (Nurminen 2008, 195–197; ks. Toom 2008, 164.) Intuitiivinen tieto ei siis ole eksplikoitavaa tietoa vaan se on ympäristöstä poimittujen vihjeiden pohjalta luotu kokonaisvaltainen käsitys havaittavan asian luonteesta ja siihen liittyvistä olennaisista asioista. Ympäristö tarjoaa jatkuvasti erilaisia ärsykeitä, joihin ihminen kiinnittää huomiota niin tiedostaen kuin tiedostamattaankin. Intuitiivinen toiminta perustuu näihin havaintoihin sekä henkilön aiempiin kokemuksiin, uskomuksiin ja arvoihin. (Nurminen 2008, 190, 196; ks. Toom 2008, 48–51.)

Opettajille kertyy hiljaista pedagogista tietoa kokemuksen myötä (Toom 2008, 163–186). Tunnilla opettaja voi luoda otolliset olosuhteet oppimiselle muun muassa ilmeillä, eleillä, sisällön hallitsemisella sekä hyvällä didaktisella sekä pedagogisella osaamisellaan (Toom 2008, 177–179). Siinä missä opettajan hiljainen tietäminen ilmenee edellä mainituissa asioissa, esiintyy sitä myös itse opetettavassa asiassa (2008,

180). Kokemuksen lisääntyessä tieto siirtyy hiljalleen sanallisesta muodosta käytännöllisemmäksi eli proseduraaliseksi tiedoksi. Siksi huippuammattilaisille voi olla vaikeaa pukea sanoiksi pitkälle kehittynyttä taitoaan, kun taas amatöörille tämä on paljon luontevampaa. (Elliot 1995, 56–58.) Myös soitonopettaja voi yrittää verbalisoida vuosikymmenien harjoittelun mukana tullutta osaamistaan oppilaalleen. Tämän hiljaisen tiedon siirtäminen sanoin ei kuitenkaan aina ole kovin yksinkertainen tehtävä.

Gardner käsittelee ihmisen musikaalista hahmottamista neurologisesta näkökulmasta. Lintujen tiedetään kommunikoivan visertäen eri sävelkorkeuksilta, ja tämän kommunikaation on tutkittu olevan vasemman aivopuoliskon ohjaamaa. Ihmiselläkin puhetta ohjaa vasen aivopuolisko. Musiikkia ihminen taas tulkitsee molemmilla aivopuoliskoilla. Musiikin parissa vähemmän aikaa viettänyt henkilö tekee tätä enemmän oikealla aivopuoliskolla. Kokemuksen myötä ihmisellä kuitenkin joidenkin musiikin osa-alueiden hahmottaminen siirtyy enemmän ja enemmän vasemmalle aivopuoliskolle. Tästä olisi helppo tehdä johtopäätös, että musiikki saa kokemuksen myötä kielellisiä piirteitä ammattimuusikossa. Toisaalta musiikin hahmottamisen siirtyminen vasemmalle aivopuoliskolle voi johtua myös siitä, että ammattilaiset hyödyntävät enemmän koulutuksessaan opittuja ammattisanoja nimeämään musiikissa esiintyviä ilmiöitä. (Gardner 1983, 113–120.) Mielenkiintoista tosin on, miten esimerkiksi lapset voivat osata puhua sujuvasti ilman mitään tietoa kielioipista. Voisiko lapsi oppia hahmottamaan samankaltaisesti myös musiikkia, jos hänet altistettaisiin sille syntymästä asti yhtä paljon kuin puheelle?

Kouluttamattomillakin ihmisillä on jonkinasteista ymmärrystä musiikin rakenteista. Ihmisille kehittyy hiljaista tietoa musiikin rakenteista etenkin lapsuuden ja nuoruuden aikana. Tämä hiljainen tieto syntyy ympäröivän kulttuurin vaikutuksesta. Ihminen väkisinkin altistuu jonkin verran musiikille elämänsä aikana ja oppii sitä kautta tunnistamaan siitä tiettyjä perusrakenteita ja -hahmoja. (Sloboda 2005, 247–248.) Tällaisissa tapauksissa on kyse implisiittisestä oppimisesta. Implisiittistä oppimista voidaan kutsua myös informaaliksi oppimiseksi ja se tapahtuu niin sanotun formaalin oppimisen ulkopuolella. Peda.net internet-sivulla oppiminen jaetaan formaaliin, non-formaaliin sekä informaaliin oppimiseen (2019). Formaali oppiminen tapahtuu kouluissa strukturoidun opetuksen muodossa ja se sisältää muun muassa tarkat opetussuunnitelmat. Non-formaali oppiminen on myöskin strukturoitua, mutta epävirallista, eikä se aseta

mitään tavoitteita oppijalle. Tästä esimerkkinä ovat museot ja kirjastot. Informaali oppiminen taas on oppimista, joka tapahtuu arjessa. Se on useimmiten vahingossa opittua elämäkokemusta, mutta voi myös olla suunniteltua. Informaali tieto ja hiljainen tieto ovat myös käsitteellisesti läheisiä. Samoin kuin hiljaisessa tiedossa, Talvitien ja Ihanuksen mukaan (2003, 1311) informaalista tietoakaan ei pystytä eksplikoimaan. Informaali oppiminen tapahtuu alitajunnassa, jonka takia sen tuominen tietoisuuteen ei ole mahdollista. Implisiittiset muistot ovat muistoja, joita emme osaa tietoisesti palauttaa mieliimme, mutta ne näkyvät toiminnassamme. (Talvitie & Ihanus 2003, 1311.) Ihminen oppii implisiittisesti paljon myös musiikista ja sen toistuvista rakenteista pelkästään kuuntelemalla sitä (Bigand & Lalitte 2005, 63–77). Olen havainnut muusikon urani varrella keskusteluissa ja itse kokemalla, että etenkin jazz-musiikissa painotetaan kuuntelemisen merkitystä osana opintoja. Tätä esiintyy toki myös klassisessa musiikissa, mutta varsinkin klassisen musiikin opetuksen alkutaipaleella olen havainnut, että oppiminen tapahtuu läksyjen ja tekemisen kautta, eikä niinkään esikuvia kuuntelemalla ja jäljittelemällä.

2.2 Hiljaisen tiedon siirtäminen ja intuition vahvistaminen

Mentoroinnin on todettu olevan hyvä keino siirtää hiljaista tietoa oppilaalle. Mentoroinnilla voidaan tosin tarkoittaa myös muutakin kuin yhden opettajan eli mentorin ja oppilaan eli aktorin välistä suhdetta. Nykyään korostetaan niin kutsutun vertaismentoroinnin tehoa hiljaisen tiedon kehittymisessä. Siihen liittyy muun muassa kiinnostus myös oppijan kokemuksista ja oppimisen uskotaan olevan vastavuoroista. Yhdessä tekemisen ja kokemusten myötä kehittyi sellaista automaattisia toimintamalleja ja osaamista, jota voi olla vaikea pukea sanoiksi. Esimerkiksi John Deweyn tunnettu ajatus tekemällä oppimisesta (*learning by doing*) voi olla yksi väylä onnistuneeseen mentorointiin. (Heikkinen & Huttunen 2008, 203–205.)

Dialogi on myös keskeinen väline hiljaisen tiedon siirtämisessä osana mentorointia (Heikkinen & Huttunen 2008, 208–211; ks. Juuti 2008, 230–232). Toisaalta kieli ei voi kuitenkaan edustaa täydellä tarkkuudella kokemuksen kokonaisvaltaista olemusta, koska se on vain työkalu henkilön sisäisen maailman yksinkertaistamiseksi sanalliseen muotoon muiden ymmärrettäväksi. (Johnson 1990, 4.) Johnson korostaa muun muassa

metaforien merkitystä laajempien ajatuskokonaisuuksien hahmottamisessa (1990, 65–100). Dialogi on luonteeltaan virtavaa ja vaikeasti ennakoitavissa ja se voi antaa keskustelijoille uusia yhteisiä merkityksiä, joita ei yksin olisi mahdollista löytää. Koska oppilas luo merkitykset itse tällaisessa tilanteessa, ei kyse ole varsinaisesti hiljaisen tiedon siirtämisestä. (Heikkinen & Huttunen 2008, 208–211.) Juuti painottaa eläytymisen ja toisten huomioimisen merkitystä hyvässä dialogissa. Huomioiminen on muun muassa sitä, että luottaa toisen olevan paras asiantuntija tämän omien kokemuksiansa tulkitsijana. Intuitiivinen asenne auttaa omista kokemuksistaan avautumisen. (Juuti 2008, 231.)

Mentorin olisi työssään tunnistettava myös eri vertaisuuden tasot, jotka ovat eksistentiaalinen, episteeminen ja juridis-eettinen vertaisuus. Eksistentiaalinen vertaisuus tarkoittaa, että mentori ja aktorit ovat eksistentiaalisesti samanarvoisia. Episteeminen vertaisuus taas tarkoittaa, että vaikka mentori ja aktori ovatkin saman arvoisia, on mentorilla enemmän tietoa ja auktoriteettia opetettavassa aiheessa. Juridis-eettisessä vertaisuudessa olennaista on mentorin aseman mukana tulevien velvollisuuksien ja oikeuksien tiedostaminen. (Heikkinen & Huttunen, 2008, 203–220.)

Pitkä kokemus lisää hiljaista tietopohjaa (Juuti 2008, 224, 226; ks. Toom 2008, 163–186) ja on voimavara myös intuitiolle (Nurminen 2008, 188). Intuitiota voidaan aktiivoida ja kehittää myös erilaisilla meditaatio-, kehotietoisuus- ja läsnäoloharjoituksilla (Raami 2020, 40; ks. McNaughton 2003, 188). Intuitiota ei siis voida pakottaa, vaan sille tulisi ikään kuin antautua. Käytän omassa tutkimuksessani uskonnollisesti sitoutumatonta zen-meditaatiota. Zen-meditaatiossa keskitytään oman luonnollisen vatsahengityksen laskemiseen siten, että luvun kymmenen saavutettua laskeminen voidaan aloittaa alusta. Jos keskittyminen karkaa kesken laskemisen, aloitetaan myös alusta. (Tikka 2021, 5–6.) Raami (2020, 163) muistuttaa yksin olemisen taidon merkitystä intuition toiminnan kannalta. Myös rutiininomainen puurtaminen voi tukea intuitiota (Raami 2020, 51). Vaikka pelko tai stressi voi helpottaa kriisitilanteessa selviytymistä, nämä voivat kuitenkin Raamin mukaan heikentää luovaa työskentelyä (ibid.).

Hiljaista tietämisen prosessia on mahdollista reflektoida sen eri vaiheissa. Toom havainnollistaa reflektiota Van Manenin nelivaiheisella opettajan reflektointimallilla (2008, 168). Reflektointia voi tapahtua (1) ennakoivasti, joka on luonteeltaan suunnitelmallista ja varautuvaa. Reflektio voi olla myös (2) interaktiivista. Tämä tapahtuu

reflektoitavan hetken aikana ja sisältää välittömän reagoinnin tilanteen tarjoamiin äkillisiin haasteisiin. (3) Erilainen reflektio voi tapahtua vaiheen interaktiivisen reflektion kanssa yhtäaikaisesti kohtaamistilanteessa toisen ihmisen kanssa ja se ilmenee muun muassa huomaavaisuutena ja tahdikkautena. (4) Kokoavassa reflektiossa käsitellään ja jäsenellään aiempia kokemuksia, jotta toiminta olisi jatkossa kehittyneempää. Vaiheet (2) ja (3) ovat luonteeltaan intuitiivisempia reflektion muotoja, sillä ne tapahtuvat nopeasti hetkessä. Vaiheet (1) ja (4) taas ovat analyttisiä tapoja reflektoida toimintaa. Toom kiteyttää reflektoinnin suhteen hiljaiseen tietoon ja tietämiseen (2008, 48): ”hiljainen tietopohja karttuu toiminnassa tapahtuvan hiljaisen tietämisen reflektoinnin myötä.”

Soittotunneilla voidaan reflektoida muun muassa omia soittamiseen liittyviä manereja, ratkaisuja sekä soittotunneilla tehtyjä harjoituksia ja toimintaa. Kirliauskiene ja Abramauskiene (2020, 157–166) mainitsevat intuitiota ruokkiviksi harjoituksiksi muun muassa musiikkiin reagoiminen kehollisella liikkeellä tai piirtämällä (2020, 160). Tutkimuksessa mainitaan, että itseilmaisu taiteen kautta kehittää oppilaan luovuutta. Sille otollisten olosuhteiden ja harjoitusten luominen vaatii kuitenkin opettajalta kokemusta ja ammattitaitoa. (2020, 163.)

3 Tutkimusasetelma

Luvussa 3 käsittelen tutkimusasetelmaa. Alaluvussa 3.1 esittelen tutkimustehtävän ja -kysymyksen ja alaluvussa 3.2 tutkimuksen metodologisia lähtökohtia. Alaluvussa 3.3 käsittelen tutkimuksen aineistonkeruuta ja alaluku 3.4 keskittyy aineiston analyysiin. Alaluvussa 3.5 käyn läpi tutkimukseni eettisiä näkökulmia.

3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkielmani tehtävänä on tarkastella intuition mahdollisuuksia soittoharrastuksen tukena ja selvittää, millä keinoilla opettaja voisi vahvistaa oppilaansa intuitiivista työskentelyä ja olla paremmassa yhteydessä hiljaiseen tietoonsa. Havainnoin, millaisella vuorovaikutuksella, ilmapiirillä, toiminnalla sekä erilaisilla harjoituksilla voitaisiin rohkaista oppilaan intuition käyttöä. Lisäksi tutkin, miten intuition tietoinen hyödyntäminen vaikuttaa soittamisen oppimiseen yleisesti.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Miten vahvistaa oppilaan intuitiivista työskentelyä soittoharrastuksen parissa?
- 2) Miten intuition huomioiminen voi vaikuttaa soittamiseen?

3.2 Metodologiset lähtökohdat

Tutkimukseni on aineistolähtöinen laadullinen toimintatutkimus. Laadullinen tutkimus pyrkii yleensä tutkimaan ihmistä omassa elämismaailmassaan. Elämismaailmalla tarkoitetaan luonnontapahtumien luomiin merkityssuhteiden kokonaisuuksiin, joita ihminen elämänsä varrella luo. (Varto 2005, 28–32.) Laadullisessa tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät valitaan usein tutkittavan kohteen ja valitun näkökulman mukaan. Toisin sanoen ei ole olemassa vain yhtä tapaa toteuttaa laadullista tutkimusta. (KvaliMOTV 2006.) Toteutan tutkimukseni laadullisesti, koska olen kiinnostunut oppilaiden kokemuksista.

Toimintatutkimuksessa pyritään uudistamaan joitain vallitsevia käytäntöjä tai toimintatapoja. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää, onko intuition ja hiljaisen tiedon tarkemmasta huomioimisesta apua soittoharrastuksessa. Toimintatutkimukselle on tyypillistä

sen eteneminen sykleissä. Tämä tarkoittaa sitä, että aineiston keruuta edeltää suunniteluvaihe, jota seuraa on toteutus, reflektointi ja seuraavan syklin uudelleen suunnittelu. Syklejä toistetaan valittu määrä. Omassa tutkimuksessani syklit ovat soittotunteja, ja niiden on tarkoitus aktivoida oppilaan intuitiota hänen taiteellisessa toiminnassaan. Toimintatutkimukselle onkin tyypillistä käytännönläheisyys, tarkoitus ratkaista jokin vallitseva ongelma, tutkijan ja tutkittavan välinen yhteistyö tutkimuksen aikana sekä heidän aktiivinen toimijuutensa. (KvaliMOTV, 2006.)

Tutkimukseni tiedonintressi on tekninen, sillä se hyödyntää olemassa olevaa teoriaa tuottaakseen uusia käytännön sovellutuksia (Huttunen 2010). Tässä tapauksessa käytännön sovellutukset ovat erilaisia toimintamalleja kitaransoiton opettajalle tehostaa oppilaan intuitiivista työskentelyä. Tutkimukseni tarkoitus on siis tuottaa instrumentaalista tietoa eli tietoa, jolla on selkeä käyttötarkoitus.

3.3 Aineistonkeruu

Keräsin tutkimukseni aineiston tammi-helmikuussa vuonna 2022. Aineistoni koostuu aktiivisesti osallistuvasta havainnoinnista neljän videoidun soittotunnin muodossa sekä viimeisen soittotunnin yhteydessä pidetyssä teemahaastattelusta. Soittotuntien kestoissa oli vaihtelua, koska en halunnut tunneille kiireen tunnetta. Siksi jotkut tunnit saattoivat venyä jopa kahden tunnin pituisiksi. Oppilalle annettiin tehtäväksi pitää omaa oppimispäiväkirjaa, johon hän voisi kirjoittaa tunneilla heränneitä ajatuksia. Kirjoitin myös itse opetuspäiväkirjaani tulkinnoistani tunnin ilmapiiristä sekä harjoitusten mielekkyydestä ja tehokkuudesta. Tein muistiinpanot systemaattisesti jokaisesta harjoituksesta heti tuntien jälkeen, jotta saisin aineistooni myös välittömät havaintoni ja tuntemukseni aineistonkeruujaksolta. (Vrt. Leavy 2017, 136–137.)

Aktiivisesti osallistuvassa havainnoinnissa on tyypillistä, että tutkija itsekkin osallistuu tutkimuksen kulkuun ja vaikuttaa näin omalta osaltaan sen tapahtumiin. Hän on siis samanaikaisesti sekä havainnoija että osallistuja. (Leavy 2017, 134.) Tutkijan työkuva on monipuolista: osallistuessa tutkimuksen kulkuun hän havainnoi tutkimushenkilöä ja myös itseään. Lisäksi hän hyödyntää erilaisia dokumentoimistapoja kuten videotallentamista tai muistiinpanoja apunaan havainnoinnissaan. (Anttila 1998.)

Omassa tutkimuksessani suunnittelin tuntien sisällöt, joista osa edellytti myös opettajan osallisuutta. Hyvä esimerkki tällaisesta on erilaiset meditaatioharjoitukset, joita teimme jokaisella tunnilla. Suurimman osan ajasta tunneilla käytimme kuitenkin soitin-ääressä vastavuoroisen dialogin tai musiikin parissa. Oppilas sai myös työskennellä itsenäisesti tuntien aikana, jolloin itse tutkijana siirryin sivulle antamaan oppilaalle keskittymisrauhan. On väistämätöntä, että toimintani ja läsnäolonni vaikutti tuntien ilmapiiriin yleisesti. Siksi myös minun osallisuuteni tutkijana on huomioitava osana aineistoa.

Viimeisen soittotuntin päätteeksi toteutin oppilaalleni teemahaastattelun. Teemahaastattelu on luonteeltaan vapaamuotoinen keskustelu, jossa tutkija kuitenkin ohjailee keskustelun suuntaa valitsemiensa teemojen mukaan. Teemahaastattelun kysymykset ovat luonteeltaan avoimia ja antaa siten valtaa myös haastateltavalle ohjata keskustelua. (Routio, 2006, 63–64.) Teemahaastattelua kannattaa Roution (2006, 63) mukaan käyttää erityisesti, jos ”kysytään laatuina kuvailtavia asioita, hankalasti sanoin esitettäviä psyykkisiä tuntemuksia taikka sanatonta kokemustietoa”. Routio perustelee tätä muun muassa sillä, että vapaamuotoisemmassa keskustelussa on helpompi tarvittaessa käyttää enemmän aikaa vaikeammin muotoiltaviin asioihin ja ”kypsytellä” vastauksia. Haastatteluni tarkoituksena oli selvittää tarkemmin, miten oppilas koki tuntien toiminnan ja ilmapiirin tutkimuksen aikana. Lisäksi halusin antaa mahdollisuuden reflektoida koko kuukauden mittaista tutkimusjaksoa kokonaisvaltaisesti ja oppilaan suhdetta intuitioonsa ja sen huomioimiseen soittaessaan.

Tutkimukseeni valikoitui noin kaksikymmentävuotias yksityisoppilaani, jonka soittoaikaa voidaan kuvailla lyhyestä harrastuskokemuksestaan huolimatta edistyneeksi. Oppilas on minulle läheinen myös soittotuntien ulkopuolella, jonka koin myönteiseksi lähtökohdaksi rakentaa mentoroivaa ja tasa-arvoista (Routio 2008, 212–214) opettaja–oppilassuhdetta. Tavoitteeni oli luoda alusta asti turvallinen ilmapiiri, jossa oppilaalla olisi mahdollista ehdottaa vapaasti, mitä mieleen tulee. Siteemme soittotuntien ulkopuolella teki tästä tavoitteesta hieman helpompaa. Valitsin kyseisen henkilön tutkimukseeni kohteeksi kuitenkin ensisijaisesti siksi, koska hänellä on vahva suhde klassiseen musiikkiin ja aktiivinen harjoittelurutiini. Nämä tekijät vahvistivat luottamustani siihen, että tutkimushenkilöni on halukas sitoutumaan yhteiseen projektiin kuukauden ajaksi. Koska oppilaani on klassisen musiikin suurkuluttaja, hän on myös oppinut

musiikista ja sen estetiikasta implisiittisesti soittotuntien ulkopuolella. Tutkimukseni yksi tarkoitus oli auttaa oppilastani ymmärtämään, että hänellä voi olla tällaista implisiittisesti opittua hiljaista tietoa, ja että hän voisi oppia myös hyödyntämään sitä soittossaan.

Valitsin tutkimusta varten oppilaalleni uuden kappaleen Leo Brouwerin kappaleen *Estudios Sencillos: II. Coral* (ks. liite 2). Valitsin kyseisen kappaleen, koska se oli vain kolme riviä pitkä sekä teknisesti riittävän helppo oppilaalleni oppia nopeasti. Kappale tarjoaa teknisestä helppoudestaan huolimatta kuitenkin liikkumavaraa tulkinnan suhteen. Vaikka esimerkiksi dynamiikkamerkinnyt on kirjoitettu teokseen hyvin tarkasti ja monipuolisesti, voi oppilas käyttää vapauksia muun muassa äänenväriin ja agogiikan suhteen. Klassisen kitaran soitossa äänenvärillä on lopputuloksen kannalta usein valtava merkitys, ja siksi kitaristit käyttävät paljon aikaa kyseisen taidon harjoitteluun ja sointiväriin hiomiseen kappaleita harjoitellessaan. Arvioin kappaleen rauhallisen pulsin ja runsaan nelisointujen ja sekunti-intervallisuhteiden määrän voivan ruokkia oppilaan luovuutta erilaisten tulkinnallisten mielikuvien rakentamisessa.

3.4 Aineistonanalyysi

Litteroin sanatarkasti aineistostani tutkimuskysymysteni kannalta tärkeimmät keskustelut. Tätä tekstiä tuli yhteensä kymmenen sivua. Litteroin keskusteluanalyysille tyyppilliseen tapaan haastattelun ja soittotunnit siten, että huomioin sanojen lisäksi muitakin vuorovaikutukseen liittyviä seikkoja, kuten kehonkieltä. (vrt. Hirsjärvi & Hurme 2001, 158–159.) Tein näin, jotta lukija voisi hahmottaa paremmin soittotunneilla vallinneen ilmapiirin.

Suoritin aineistolleni laadullisen sisällönanalyysin. Laadullisessa sisällönanalyysissä tarkastellaan, mitä aiheita ja teemoja aineisto sisältää sekä mistä aineistossa keskustellaan (Vuori 2021). Jaoin aineistosta syntyneet litteroidut katkelmat koodein 1–6 aiheiden 1) mentorointi, 2) meditaatio, 3) dialogi, 4) reflektointi, 5) metaforat ja 6) intuitiivinen asenne mukaisesti (luku 2.2 Hiljaisen tiedon siirtäminen ja intuition vahvistaminen). Aineistosta kerätyt katkelmat saattoivat edustaa useampaa koodia samanaikaisesti.

3.5 Tutkimusetiikka

Tutkimuksessa on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita (TENK, 2012, 2019). Soittotunneilta kerätty videomateriaali siirrettiin aineistonkeruujakson loputtua erilliselle muistikortille, joka on ainoastaan minun käytössäni. Osallistujan kanssa sovitusti poistin kaiken aineiston tutkimuksen valmistuttua (TENK, 2012). Oppilas sai pitää oman oppimispäiväkirjansa täysin omassa käytössään eikä näin ollen nähnyt sitä itse lainkaan. Tämä päiväkirja ei näin ollen ole tutkimukseni aineistoa. Oppilas antoi toisaalta luvan käyttää tunnilla käytettyjä nuotteja sekä niiden pohjalta tehtyjä ”tunnelmakarttoja” tutkimuksen liitteinä (ks. Liite 1 & 2).

Tutkimuksen osallistujalla on ollut alusta asti oikeus tietää tutkimuksen etenemisestä ja hän voi tarkistaa tutkimuksen tietojen oikeellisuuden aina halutessaan. Oppilas sai lukea tutkimukseni ennen sen julkaisua. (TENK 2019.) Osallistujalla oli oikeus päättää osallistumisestaan tutkimukseen ja tarvittaessa myös keskeyttää tutkimus milloin tahansa ilman seurauksia. Lisäksi lupasin oppilaalle niin hyvän anonymiteetin kuin mahdollista. Osallistujalle selvitettiin, mitä henkilötietoja tutkimuksessa ilmoitetaan. (TENK, 2019.) Hänelle annettiin kaikki tutkimuksen suostumisen kannalta oleelliset lomakkeet ennen varsinaisen tutkimuksen alkua (ks. liitteet 3, 4 & 5). Osallistujalle on annettava riittävästi harkinta-aikaa ennen päätöstä osallistua tutkimukseen (TENK, 2019). Siksi kysyin suullisesti oppilastani mukaan osallistumaan tutkimukseeni jo kauan ennen sen alkua. Lisäksi olimme keskustelleet tutkittavan oikeuksista vapaa-muotoisesti hyvissä ajoin ennen varsinaista suostumuslomakkeen allekirjoittamista.

Tutkimukseni kirjallisuus on vuosituhannen molemmilta puolilta. Kirjallisuutta on myös tämän ja viime vuosikymmenen ajalta. Hyödyntämäni kirjallisuus sisältää teoksia ja artikkeleja niin vertaisarvioidusta tutkimus- kuin populaarikirjallisuudesta. Kirjat edustavat kasvatustieteellistä, psykologista sekä tutkimusmenetelmäkirjallisuutta. Pääteoksenani toimii Hiljainen tieto: tietämistä toimimista, taitavuutta (Toom, A., Onnismaa, J., Kajanto, A. (toim.) 2008). Kirja koostuu useiden suomalaisten asiantuntijoiden artikkeleista, jotka käsittelevät hiljaista tietoa. Kirjan artikkelit on kirjoitettu kasvatustieteellisestä näkökulmasta.

4 Tulokset

Luvussa 4 vastaan tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin aineistonanalyysiin perustuen. Jokaiselle aineistonkeruukerralle eli videoiduille soittotunnille on oma alalukunsa: 4.1, 4.2, 4.3 ja 4.4. Vertailen soittotunneilla tekemiäni havaintoja tutkimuksen lopussa suoritettuun teemahaastatteluun ja opetuspäiväkirjani muistiinpanoihin sekä peilaan niitä asettamiini tutkimuskysymyksiini:

- 1) Miten vahvistaa oppilaan intuitiivista työskentelyä soittoharrastuksen parissa?
- 2) Miten intuition huomioiminen vaikuttaa soittamiseen?

Alaluvussa 4.5 käsittelen haastattelussa ilmenneitä huomioita harjoituksista, toiminnasta ja ilmapiiristä. Alaluku 4.6 kokoaa tutkimuksen keskeisimmät tulokset.

Käytän aineistonkatkelmissa omana nimimerkkinä kirjainta E ja osallistujalle kirjainta T.

4.1 Ensimmäinen tunti

Aloitimme ensimmäisen soittotunnin oppilaani kanssa pohtimalla yhdessä, mitä intuitio tarkoittaa. Tämä vaihe ei vielä edeltänyt tai sisältänyt mitään erityisiä intuitiota virittäviä harjoitteita tai toimintaa. Dialogissamme kuitenkin näkyi mentoroiva opettaja–oppilassuhde (Heikkinen & Huttunen 2008, 203–205) ja intuitiiviseen tilaan heittäytyminen (Juuti 2008, 231) saattoi näkyä muun muassa metaforien (Johnson 1990, 65–100) käytössä sekä keskustelun virtaavassa luonteessa.

1 E Niiku jos sä aattelet jäävuorta (piirtää käsillään ilmaan ison kolmion), nii se fokus o ikää ku siel huipussa (rajaa ilmaan piirtämänsä kolmion kärjen). Nii sit se kaikki muu (.) on sitä hiljasta tietoo. Johon kuuluu sit kaikkii (.) nii+kun (.) arvot mitä sä oot oppinu elämäs ne vaikuttaa siihen ja (.) kulttuuri (.) aaa+Mitäs kaikkia mä oon laittanu tänne= (kaivaa puhelinta esille)

2 T = Ne selvästi ajaa etee päi vaikkei niitä ajattele =

3 E = Nii, ne vaikuttaa [sun toimintaan] =

4 T [ne vaikuttaa] = ihan valtavasti.

Oppilaani uskalsi myös rohkeasti kysyä ja varmistaa, oliko hän ymmärtänyt oikein.

1 T Mut se ei niiku tuo sitä hiljasta tietoa (1) fokusoituneeseen tietoon vaan se niinku hyödyntää (.) et se pysyy hiljasena tietona, mutta se tavallaa vaikuttaa meidän tekoihin, eli se niinku hiljanen tieto (.) sitä ei käytetä, [] °mut se on mielessä °, mut sit intuitio (.) nii (1) on se (.) tavallaa (.) mikä hyödyntää sitä.

2 E [O] [mm.]

3 E Nii, just näi. Sä sen sanoit. ((nauraa))

4 T Okei. Mä vaan kato (.) tai mul tuli mielikuva tosta, ja sit mä kysyin et [oliks se]

5 E [O] [Joo!]

Edellisen keskustelun neljännessä kommentissa välittyy myös oppilaan intuitiivinen asenne, joka on hyvä lähtökohta kokemuksen avautumiselle (Juuti 2008, 231). Tämä oppilaan aktiivinen mukanaolo ja heittäytyminen auttoi minua varsinkin ensimmäisellä tunnilla, sillä koin oloni hyvin jännittyneeksi. Minua jännitti ajatus aineistonkeruun epäonnistumisessa, jonka näkee hyvin videolta. Ääneni vaikuttaa hieman vapisevalta, sormeni tärisyvät ja puheeni takkuilee. Kirjoitin opetuspäiväkirjaani muun muassa näin: ”Alussa jännitti, opettaminen ja ajatusten jäsentäminen vaikeaa”. Aineistonkeruutilanteen jälkeen keskustellessani oppilaani kanssa hän kertoi huomanneensa minussa tämän ja olleensa yllättynyt.

Kun olimme puhuneet intuitiosta noin 10 minuuttia, aloitimme kappaaleen opettelu. Oppilas oli kerran käynyt läpi teoksen ennen soittotuntia, jonka takia työskentelymme tässä vaiheessa oli melko rutiininomaista. Tunnelma vaikuttaa videolla levolliselta tänä aikana ja oppilas on keskittyneen oloinen. Emme ensimmäisen tunnin aikana vielä saaneet kappaletta sujuvasti soitettua, mutta ratkaisimme sormitukset ja tarkistimme oikeat äänet. Olen hyödyntänyt sormituksia opettaessa aiemmin mielikuvaa hämähäkistä, joka ei saa hyppiä yhdellä jalalla, ellei ole pakko. Silloin sormet asettuvat yleensä melko luontevasti kitaran kaulalle, ja työ jakaantuu tasaisesti jokaiselle sormelle.

Tämä mielikuva oli oppilaalla jo entuudestaan melko hyvin hallussa, minkä takia hänen sormensa toimivat melko tarkoituksenmukaisesti alusta alkaen. Tällaiset mielikuvat antavat kokonaisvaltaisen kuvan, miten sormien pitäisi toimia kitaraa soittaessa, joka voi helpottaa soittamisen automatisoitumista. Mielikuvat ovat lisäksi hauska tapa lähestyä soittoa ja antaa näin ollen leikkilisenkin elementin soittamiseen. Raami korostaa leikkimielisyyden olevan yksi keino saavuttaa oikeanlainen mielentila intuitiiviselle luomiselle (2020, 152). Johnson taas korostaa metaforien merkitystä ihmisen ymmärtämisen työkaluna (1990, 65–100). Heikkinen ja Huttunen (2008, 208) toteavat, että yksi tapa siirtää hiljaista tietoa on muuttaa ”käsillä oleva” dialogissa ”esilläolevaksi”.

Kun olimme käyneet sormitukset läpi, annoin oppilaan kuunnella ja ”maistella” kappaleen yksittäisiä sointuja ja leikkiä eri sävyillä. Koska hän ei vielä tässä kohtaa osannut soittaa kappaletta sujuvasti, annoin hänen myös ohjata minun soittoani. Näin hänen ei tarvinnut kamppailla teknisten haasteiden parissa, vaan pystyi reagoimaan suoraan kuulemaansa. Koska teoksen esiintymisohjeen *Lento* yläpuolelle on kirjoitettu toinen ohje, *Coral*, oli oppilaani tulkinnut ensinäkemältään, että teos on impressionistinen kuvaus meren koralleista. Leo Brouwer kuitenkin tarkoittaa espanjankielisellä sanalla *coral* mitä todennäköisimmin erästä vokaalimusiikin teostyyppiä, koraalia (Isaac, 2009, 31). Oppilaalleni oli syntynyt kuitenkin niin vahva mielikuva korallista, että päätimme pitää sitä ohjenuoranamme kappaleen tulkinnassa. Mitä enemmän kappaletta soitimme, sitä enemmän aloin myös itse ajattelemaan, että teos voisi kuvata korallia. Tämänkaltainen ajattelun muutos on tyypillistä opettajan ja oppilaan välisessä mentorisuhteessa, jossa oppilaankin kokemukset otetaan huomioon. Silloin myös opettaja voi oppia oppilaalta. (Heikkinen & Huttunen 2008, 203–205.) Leikkimielinen mielikuva korallista toimi oppilaan tulkinnan punaisena lankana koko tutkimuksen ajan ja antoi selkeän inspiraation luovalle työskentelylle. Metaforinen suhde nuottien ja mielikuvan välillä helpottaakin luovaa työtä (Johnson 1990, 65–100). Seuraava dialogin pätkä kuvaa hyvin, miten mielikuva korallista helpotti oppilaan luovaa päätöksen tekoa sormitusvalinnassa. Kappaleen viidennen tahdin puolessavälissä alkaa E-sävelen päälle rakentuva terssitön sointu, jossa on lisäksi väliäänenä pieni nooni, f. Soinnussa voitaisiin soittaa äännet e ja h vapaina kielinä, joka helpottaisi soittamista, mutta antaa äänenväriä vapaille kielille tyypillisen kolkkouden. Brouwer on kuitenkin

merkinnyt äänet siirrettäväksi 2. ja 3. kielille, joka lisää hieman soittajan työtä. Dialogissa pohdimme, miksi tämä ylimääräinen työ on kannattavaa.

- 1 E: Miten tä eroo tää soundi tästä? ((soittaa vuorotellen kahta eri sormitusvaihtoehtoa))
- 2 T Paljon pehmeempi, ää, utusempi. =
- 3 E = KyllÄ =
- 4 T = Varsinki toi, (.) no tä menee nyt vähä pitkälle jo ((nauraa)) mut must tulee enemmän koralli mielee täst ((demonstroii)) =
- 5 E = MMmhm! =
- 6 T Täst ((vertailee sormituksia)) ku täst.
- 3 E Nii siit soundist! Nii. Aivan!

Tämän harjoituksen jälkeen pidimme ensimmäisen yhteisen meditaatiotuokion, joka kesti viisi minuuttia. Muistan, että olin jo hieman ehtinyt rentoutua meditaatiohetken mennessä. Meditaation jälkeen oloni oli kuitenkin monin kerroin levollisempi ja mieleni kirkkaampi. Tutkimuspäiväkirjaani olen kirjoittanut: ”Meditaatiohetken jälkeen mieli rentoutui täysin. Tunnelma muuttui, aloimme käsittelemään musiikkia”. Koska suljimme kameran meditaation ajaksi, jäi osa keskustelustamme ulos varsinaisesta aiheistosta. Näinä hetkinä keskustelumme oli kuitenkin hyvin syvällisiä ja intiimejä, että niistä on tarpeellista raportoida. Kirjoitin ylös opetuspäiväkirjaani vapaamuotoisesti asioita, joita tutkimushenkilöni totesi meditoinnin jälkeen: ”(Tutkimushenkilön nimi) videoiden välissä: sanoi herkistyneensä, musiikin kautta käsittelee tunteita. Musiikki edustaa jotain muistoja ja nostalgiaa, hiljaista tietoa.”

Meditoinnin jälkeen oppilas sai vielä hetken ohjata minun soittoani kappaleen viimeisen rivin ajan, jossa vuorotellaan Gmaj7-soinnun ja C-duurin kvinttikäännöksen välillä.

- 1 T Jos tota korallisuutta, (.) no mä tykkäsin siit ideasta nii (.) mm (4) ((kuuntelee soittoani samalla)) vähä enemmän taukoja sillee (1)

2 E Noiden =

3 T tai välissä ehkä. (7) Sit vähän pehmeem (.) pehmeempää. (2) Eeei ihan (.) ihan noin pehmeet. (8) Sit nois soinnuissa (demonstroii itse) sellast utusuuttAHH. ((on nauramaisillaan)) Emmä tiiä. JoOO, joOO. Mut (3) mut ei bassois. (4) Nyt on aika hyvä.

Mielestäni oppilas kykeni tyylikkäästi muokkaamaan soittoani kauniiseen suuntaan, kun häntä ohjasi ennalta määrätty suunnitelma tunnelmalle. Edellytykset tällaiselle harjoitukselle on, että oppilas uskaltaa heittäytyä intuitiiviseksi (Juuti 2008, 231) ja leikkimieliseksi (Raami 2020, 152) sekä ei pelkää ehdottaa huonoja ideoita. Mentoringi asettaa hyvät lähtökohdat (Heikkinen & Huttunen 2008, 203–205) tälle. Haastattelussa nousi kuitenkin esille, että oppiminen oli paljon tehokkaampaa, kun itse soitti ja kokeili eri soittotapoja.

T 1 Monesti sitä on helpompi elää ku sitä soittaa soittaa ite.

2 E Mmm.

3 T Nii sit ku aina ku soittaa nii sit koko aja sitä mieltii että mitä (.) tuntoja tähän tulee. (.) harvemmin sitä (.) öää (.) kuuntelee toise soittamist. Se (.) se oli vähä vaikee (.) ainaki siihe alkuu

Ensimmäisellä tunnilla oppilaani myös reflektoi hieman omaa toimintaansa. Hän ei käyttänyt kappaleen soinnuissa peukaloa vaan sen sijaan etusormea, joka vaikuttaa soinnun balanssiin olennaisesti. Peukalossa on luonnostaan kovempi äänenvoimakkuus, ja sointuja näppäillessä peukalolla soitettu ääni soi todennäköisesti voimakkaammin kuin muilla sormilla. Hän perusteli valintaansa liikkeen luonnollisuudella.

1 T Mä oon tehny sen niinku helpotusratkasuna, että ei tarvi (.) soittaa hitaa..., (.) tai hiljempaa (.) peukalolla.

Oppilas toisin sanoen halusi tasaisen balanssin soinnun sävelille. Jälkeen päin hän kykeni selittämään toimintansa järkipäisesti kysyessäni perustelua. Toom korostaa hiljaisen tietämisen reflektoinnin merkitystä hiljaisen tietopohjan kartuttamisessa (2008, 48). Reflektointi oli luonteeltaan kokoavaa (2008, 168).

4.2 Toinen tunti

Toisella tunnilla aloitimme meditoimalla kahdeksan minuuttia huomattuani, miten iso merkitys sillä on luovan ilmapiirin kannalta (Raami 2020, 40; myös McNaughton 2003, 188). Tunnelma olikin ensimmäisestä minuutista alkaen vapautunut. Meditaation jälkeen tartuimme kitaroihimme ja kysyin, onko oppilaalleni tullut mieleen viikon aikana jotain kysymyksiä kappaleesta. Tämän jälkeen oppilas alkoi pohtimaan ääneen, miten saisi nostettua vasemman käden sormet pois soinnulta ilman, että kielistä tulisi häiritseviä taustaääniä. Kokeilimme eri tapoja nostaa sormet pois kieliltä reflektoiden toimintaamme samalla. Oppilaani sai peilata omaa soittotapaansa myös omaani, joka mahdollisesti auttoi prosessissa. Jotta huomio pysyisi olennaisessa, kokeilimme liikettä vain yhtä sointua käyttäen. Hetken kokeilun jälkeen oppilas alkoi onnistumaan säännöllisesti tehtävässä, ja piti pitkän oivaltavan puheenvuoron tunteesta, joka sormissa on onnistumisen yhteydessä.

- 1 E Miten sä kuvailisit tota liiket ku sä nostat sen?
- 2 T Enemmä et se kieli työntää sen sormen pois siitä ((demonstroï käsillä isoeleisesti työntävää liikettä)) =
- 3 E = Mmm!
- 4 T = Mä tunnen sen. ((demonstroï)) Mut sit se ei saa pitää liian pitkään koska muuten (.) se menee siihen välitilaan.
- 5 E Aa niin et se alkaa =
- 6 T = ((demonstroï, miten kyseisessä välitilassa kielialkaa säristä))
- 7 E Nii, nii. Joo, joo. =
- 8 T = kuuluu tää, tää särinä ((demonstroï samalla)) et jossai kohtaa se pitää vaa (.) Et alkuu se tuntuu et se vapautuu, mut sit ku se ei enää vapaudu nii pal, pitä nopeesti irrottaa.

Pohdinnan ja pienen dynamiikkamerkkien tenttauksen jälkeen pyysin oppilastani esittämään kappaleen. Jo toisella tunnilla oppilaan esityksessä huokui rauhallisuus ja keskittyneisyys. Oppilas oli selkeästi miettinyt äänenvärejä ja dynamiikkaa kappaleen

toteutuksessa. Rytmien tarkkuudessa ja teknisessä suoriutumisessa oli toisaalta vielä harjoittelemista. Tämä on tosin ymmärrettävää, jos kappaletta on harjoiteltu vain viikon verran.

Oikaisimme rytmien lukemisessa ilmenneet virheet esiintymisen päätyttyä. Tämän jälkeen kysyin, millaisia sormitusvalintoja oppilas on tehnyt musiikillista tulkintaa tukeakseen.

1 T Ku oli et miten saa korostettuu (.) sitä tunnetta (.) täst biisistä (.) nii sillee ((demonstroin näppäystapaansa)) kohtisuoraa ja vetää sitä sillee. =

2 E = Okei. =

3 T = Siit tulee semmone (.) vähä kuplamaine (.) mun mielest ((demonstroin soittotapaa))

4 E Se kuulostaa hyvält

Kyseinen soittotapa on epätyypillinen kitaristeille. Oppilas näppäili kieliä kynsillään kohtisuorassa kulmassa sul tasto-alueelta eli melko lähellä otelautaa. Siellä kielten jännite on matalampi, jonka takia äänikin on hieman pehmeämpi. Poikkeuksellista soittotavassa oli etenkin se, että näppäyssiunta oli pois päin kitarasta. Tässä riskinä on, että kieli paukahtaa kovaäänisesti. Oppilas kuitenkin kontrolloi soitintaan ilman, että näin olisi käynyt. Hän tulkitsi tämän ”kuplamaiseksi”, mikä on mielestäni toimiva ääniväriä valinta hiljaisille dynamiikoille. Intuitiivinen asenne, leikkimielisyys (Raami, 2020, 152) ja oman hiljaisen tietämisen reflektointi (Toom 2008, 48) mahdollisti myös uusien ja tarkoituksenmukaisten soittotekniikoiden keksimisen.

Myöhemmin tunnilla kokeilimme, miten eri rytmien sanoittaminen voisi vaikuttaa nuottien artikulointiin ja painotuksiin dynamiikassa. Kokeilimme muun muassa kappaleen kolmella ensimmäisellä neljäsoseutuilla itse keksittyjä sanoja ”koralli” ja ”makkara”. Olimme yhtä mieltä siitä, että sanavalinta selkeästi vaikutti soittotapaan. Toisaalta sanat antavat helposti merkityksiä sävelille, mikä voi pilata kappaleen elämyksellisyyden. Oppilas totesikin leveästi virnuillen: ”Jos mä koitan nauttii musiikista ni mä en tee tolleen, koska toi pilaa sen.” Oppilaani johtopäätös oli kokeilujen jälkeen, että pelkkä hyräileminen jo itsessään voi auttaa musikaalisen fraasin rakentamisessa. Mentoroiava opettajan ja oppilaan välinen suhde antoi oppilaalle rohkeuden väittää

opettajalleen, mikä on juuri hänelle parasta. Mentorisuhteessa onkin olennaista oppilaankin huomioiminen (Heikkinen & Huttunen 2008, 204).

1 T Eihän tos tarvii (.) totanoin välttämät keksii sanoja, että aattelee sen tosta näkökulmasta ni pystyis miettiin lauluna nii ei se välttämät tarvii sanoja. ((hyräilee musikaalisesti tulkiten melodiaa))

Myöhemmin jatkoimme keskustelua samasta aiheesta:

1 E Joo ja siis just se et ei sun tarvii välttämät ottaa niit sanoi sen jälkee, sä voit ottaa niist sanoist nimenomaan sen (.) öö ne painot [ja intonaation].

3 A [painot] = pa (.) pa (.) se (.) sen mä otan ja sit tavallaan pelastuu.

Seuraavaksi annoin oppilaalle tehtäväksi piirtää soittamastamme teoksesta ”tunnelmakartan” (ks. liite 1), jossa värit, viivat ja muut kuviot kuvastaisivat kappaleen tunnelmaa. Kirliauskiene ja Abramauskiene (2020, 157–166) toteavat tämän tyyppisen tehtävän tukevan intuition käyttöä. Tunnelmakartta eteni kronologisesti kappaleen tavoin ja oppilas käytti siinä kirjavia pastellin sävyisiä värejä sekä erilaisia viivoja. Hän kuvaili muun muassa karttaan piirrettyjen pienten viivojen osoittavan ”kiinnostusindeksiä”. Vaikka oppilaani ei ole saanut yhtään opetusta musiikin teoriasta, huomasin, että hän silti sijoitti ”kiinnostusindeksi”-viivat musiikkianalyysin kannalta tärkeille hetkille ja arvotti erilaisten dissonanssien laatuja niillä. Kappaleen toisella rivillä kahdeksannen tahdin alussa on kokosävelklusteri, jota hän korosti vielä erityisillä ”hohtoviivoilla”. Kyseinen subdominantin roolia edustava klusteri laukaisee kadensoitumisen kohti alun G-duuria, joka tekee soinnusta merkittävän myös musiikkianalyysin näkökulmasta. Oppilaani korosti tärkeää sointua ilman formaalia koulutusta musiikin teoriasta. Tilanne on esimerkki siitä, miten musiikin rakenteita voidaan oppia hahmottamaan jollain tasolla myös implisiittisesti. Samankaltaisista tuloksista musiikin rakenteiden implisiittisestä oppimisesta raportoi myös Slodoba (2005, 247–248). Oppilaani käytti kyseiseen tehtävään noin kaksikymmentä minuuttia, jonka aikana hän muun muassa hyräili teosta itseksensä.

Tunnelmakartan tekeminen mahdollisti myös mielikuvituksellisten metaforien käytön. Metaforat helpottavat luovaa työskentelyä (Johnson 1990, 65–100). Kappaleen toisen

rivin viimeisessä tahdissa Gmaj7-sointu toistuu tasaisesti neljäsosarytmein. Nuottien päällä on tenuto-merkit ja ohjeeksi on kirjoitettu ”sonoro” eli resonoivasti.

- 1 T Ooksä nähny Pirates of the Caribbeanit?
- 2 E JoO.
- 3 T Tieks ku sii on se Kraken?
- 4 E JoO.
- 5 T Ni sit se meri vähä sillee ((Esittää käsillä värähtelevää liikettä)) värähtelee =
- 6 E = Joo. =
- 7 T = resonoit (.) ni mulla tuli vähä tosta se ((nauraa))
- 8 E JOOjoojoojoojoo

Tunnin lopuksi pidimme viiden minuutin meditaatiotuokion piirtämisen jälkeen. Tällä kertaa meditoimme kuitenkin siten, että oppilas sai hyräillä mielessään kappaletta viisi minuuttia pimeässä huoneessa, Taustalla soi äänite, jossa oli vedenalaisia ääniä. Harjoituksen tarkoitus oli virittää mielentila siihen maisemaan, jonka oppilas oli suunnitellut kappaleelle. Lisäksi harjoituksen tarkoitus oli vahvistaa myönteistä suhdetta teokseen. Otimme lopussa vielä kitarat mukaan harjoitukset siten, että oppilas soitti saman ääniteen päälle kappaletta. Oppilaan reaktio harjoituksen jälkeen oli:

- 1 T Se oli, se tuntu iha kivalta (nojaa samalla taaksepäin rennosti hymyillen)
- 2 E Joo se oli niinku rentouttava (1,5) joo.

4.3 Kolmas tunti

Aloitimme kolmannenkin tunnin toimivaksi todetulla viiden minuutin zen-meditaatiolla. Meditaation jälkeen oppilas sai esittää kappaletta. Koko esityksen ajan oppilas vaikutti hyvin keskittyneeltä. Soiton äänivärien käytöstä ja ajanhallinnasta välittyi syvä ymmärrys kappaleen rakenteesta. Tuntui, kuin olisin kuunnellut tarinaa nuottien muodossa. Oppilaan kyky soittaa kovaa on kuitenkin vielä rajallinen, minkä takia

olisin vielä kaivannut fortea kaikkein jännitteisimmissä paikoissa. Toisaalta oppilas kompensoi valitsemallaan sointivärillä tätä taidokkaasti.

Kolmannella tunnilla jatkoimme samalla ajatuksella kuin edellisellä tunnilla. Tällä kertaa pyysin oppilasta värittämään nuottipaperin jokaisen soinnun omalla värillään (ks. liite 2). Tämä vei ison osan tunnista. Erona toisen tunnin piirtämistehtävään oli se, että nyt oppilas käytti tehtävän ohella kitaraa inspiraation lähteenä. Hän sai näin ko-keilla ja meditoida sointien äärellä haluamansa ajan. Oppilaan värittäessä minä soitin nuotista samoja kohtia, joita oppilas väritti. Näin musiikki oli koko ajan läsnä. Jossain vaiheessa pysähdyimme kuitenkin reflektoimaan nuottiin värittämistä.

- 1 T Jos aamulla herää ja yrittää piirtää unia (.) nii ei se onnistu ikinä.
- 2 E Mmm.
- 3 T Se tavallaa mitä omas päässä liikkuu (.) sitä ei... (1) Saa olla aika Picasso et sen saa tuotuu (.) =
- 4 E = Sen sellasena ku sä oot [kokenu sen].
- 5 T [nii], kokenu. Se on paljon rikkaampaa (.) jotenki mielessä.
- 6 E Miten tää tuli mieleen tai miten se liittyy tähän? ((Osoittaa nuottia))
- 7 T Koska (2) ((hymyilee)) Mä en saa tästä niin sellasta korallista (.) ja niin rikasta ja täs on valkoinen tausta ja (.) =
- 8 E Nii et täs on niiku häiriöitä? =
- 9 T = täs on häiriöitä ku se on (2) se on semmone (3) niiku (.) uni (.) uninen enemmän se (.) se tunne mikä siin on niin mä en (.) mul ei riitä kädelliset taidot siihen mut mä pystyn tiettenki (.) koittaa =
- 10 E = tuntee sen siin hetkessä (osoittaa taas nuottia)
- 11 T Siis nii. (.) nii siin hetkes mä tunnen sen jos mä niiku laitan niitä värejä tähän näi.

Oppilas huomaa reflektoidessaan, että nuottipaperille voi olla hyvin vaikeaa piirtää tai värittää koko tunne- ja elämysskaala, jota kyseinen kohta herättää. Toisaalta värittäminen toimintana nostaa esille näitä tuntemuksia ja auttaa niiden reflektoinnissa. Tässä kohtaa oppilas oli koonnut jo melko yksityiskohtainen vision kappaleen sävyistä. Hän oli luonut myös paljon metaforia kappaleen eri vaiheille.

1 T Nii nää on niiku sitä (.) vettä ((viittaa tiheisiin vaihtuviin sointuihin))

2 E Mmmhe, (.) Nii, aiva.

3 T Nää on sitä syvyyttä ((tarkoittaa bassolinjoja, jotka ovat kaukana erillään muusta satsista))

Myöhemmissä keskusteluissamme hän vielä täsmentää, että bassolinjat edustavat syvänmeren hautoja. Nämä luovat kontrastia vedelle ja kirkkaille korallin sävyille.

Ennen kuin pidimme meditaatiotaunon, oppilas huomasi, miten intuitio on helpottanut häntä päätöksen teossa.

1 T Se tuli sillee (.) ää (.) ää (3) intuition kautta, (.) mut sit ku sitä tarkasteli ni sit se oli järkevää.

Oppilas tunnistaa samalla, että intuitiivista päätöstä voi perustella jälkikäteen.

1 T Sit ku tarkastelee täst nuottiviivastolta (.) ni (.) siin o iha selkee tommone (.) osio, joka jakaa tän biisin kahtia. (2) Ja (1) se on niiku yhtenäine.

Meditaation jälkeen keskustelimme, miten oppilas on saanut yhdistettyä meditoinnin osaksi omaa harjoitteluarkeaan. Hän totesi, että parhaiten hänelle on toiminut meditaatio, kun järjestys on ollut: ”lämmittely, meditointi, soitto, meditointi”.

1 T Se kaksnyt minuuttii oli vähä (.) jos on vähän nälkä tai jotai. (.) tai sit jos on liikaa kofeiiniä naamassa (.) ja sit (.) ei välttämät (.) pääse siihe semmosee (.) rauhalliseen mielentilaan. (.) Nii se kaksnyt minaa voi olla aika (.) puuduttava. (2) Nii jos sen pistää palasiks, (.) ni se ekaa voi olla puuduttavaa mut sit kumminki auttaa siinä soittamisessa. et se tuntuu sillee (.) Voi rauhallisest soittaa eikä tuu riuhdottuu. (.) ää ja sit vielä se

viimene siihe jälkee. (2) Bullet proof-tapa meditoida. ((hymyilee ja ha-
kee katsekontaktia)) (.) Itel ainaki toiminu se.

Oppilaan päättäessä sointujen väreistä, kokeilin itse muuttaa soittoani siihen suuntaan.
Keskustelimme usein värivalinnoista pohtivaan sävyyn.

1 E Oranssii? ((soittaa sointua ja yrittää löytää oppilaan valitsemalle orans-
sille värille vastaavaa sointiväriä)) Joo-o. ((pohtii ja soittaa samalla)) Mä
itseasias jopa samastun tohon. (.) Täs on JOtai LÄMpöö, ehkä mitä ai-
kasemmis ei oo ollu. ((hakee katsekontaktia oppilaaseen ja nostaa kul-
miaan))

2 T Joo. On seki semmone koralliväri.

3 E Mmm. Mut toi oranssi kyl korostaa semmost lämpöö.

Tuntien äärimmäisen herkistynyt tunnelma mahdollisti myös oivaltamisen ja mielen-
kiintoisen keskustelun kauneuden eri sävyistä ja estetiikasta myös yleisellä tasolla.
Virtaava intuition ohjaama mentoroiva dialogi loi uusia merkityksiä ja auttoi kappa-
leen kokonaiskuvan jäsentämistä.

1 E ((Soittaa koko keskustelun ajan uudelleen ja uudelleen ”hohtoviivoilla”
merkittyä tahtia ja sitä edeltävän kahden tahdin mittaista kohoa (tahdit 7
& 8))) Must tä on aika haikee... (herkistynyt äänensävy)

2 T Se on haikee.

3 E Et se ei oo vaa ruma, ((jatkaa kyseisen tahdin toistoa)), vaan siin on jotain
semmost tieks (3) luovuttamisen meininkii.

4 T On se suru... (.) surullista (.) koska (1)

5 E Ei se nyt avoimen surullista vaan =

6 T = Joo ei avoimen surullista mutta (2) ((kuuntelee kun opettaja soittaa ky-
seistä pätkää taustalla)) on haikeekin surullinen.

7 E Nii on. =

- 8 T = Mut se ei nii oo semmone =
- 9 E = Nyyhkynyyhky vaan semmonen =
- 10 T = nyyhkysydänsuru vaan semmonen (.) haikeen surullinen, (.) mikä menee sinne (.) mun mielest (1). Ku rumatki asiat voi olla (1) kauniita (2) sillee. (3) Mitä tulee mielee se (2) naine ja kissa (.) eiku mikä se o, eukko ja kissa (.) se maalaus.
- 11 E JOO, joo.
- 12 T Onha se kaunis vaikei se (.) tavallaa (1,5) niiku (.) sillee realistine. (.) Mun mielestä se on silleen sama. (3) Tai siis (.) sit aina ku mä sanon koko aja et tä on ruma (.) Tä on silti kaunis (.)
- 13 E Omalla tavallaan. =
- 14 T = Omalla tavallaan.
- 15 E mmm (.) Ruma ankanpoikanen tai joku sen tyyppinen
- 16 T Nii. (1) Just just (.) Ruma ankanpoikanen koska ne muut. (.) se on suhteessa (.) niihin tavallaan (.) sit kun jos sitä tarkastelee sellasenaan ni se on (.) on silleen kaunis.

Tällainenkin keskustelu voidaan tulkita omanlaiseksi sointuanalyysiksi.

4.4 Neljäs tunti

Neljännän tunnin tarkoitus oli vahvistaa meditatiivisuutta kappaletta esittäessä. Koska oppilaani oli jo miettinyt kappaleen yksityiskohdat tarkasti, koin tämän luontevaksi seuraavaksi vaiheeksi.

Olin kolmannen tunnin tutkimuspäiväkirjaani kuitenkin kirjoittanut, että oppilaan forte on liian hiljainen. Siksi päätin aloittaa tunnin lämmittelyn tekniikkaharjoituksilla. Tämä sisälsi myös oikean käden asennon muuttamista. Tämä johti loppujen lopuksi siihen, että oppilas kiinnitti melkein koko lopputunnin ajan liikaa huomiota

tekniikkaansa. Tämä taas häytti hänen muuta suoriutumistaan. Oppilas esitti tunnin loppupuolella kritiikkiä tunnin alkua kohtaan.

1 T Mun mielest toi (.) tekniikkaharjoitus tohon alkuun ei ehkä ollu... (.) koska se oli eri tekniikkaa mitä mul oli.

Teimme meditoinninkin vasta tekniikkalämmittelyn jälkeen, koska olin päättänyt ottaa vaikutteita oppilaani aiemmin kertomasta tavasta aikatauluttaa meditaatio osaksi harjoittelua: lämmittely, meditaatio, soitto, meditaatio. Tunnelma oli siitä syystä melko levoton tunnin alusta alkaen. Keskustelu karkaili epäolennaisiin aiheisiin ja soitosta puuttui aiempien tuntien aikana vallinnut levollisuus.

Lopetettuumme tekniikkaharjoittelun teimme viisi minuuttia zen-meditaatiota. Oppilas soitti tämän jälkeen kappaletta, mutta keskittyminen vaikutti edelleen olevan tekniikassa ja virheissä. Muutaman yrityksen jälkeen pyysin oppilasta soittamaan kappaletta silmät kiinni. Tällä harjoituksella oli selkeästi myönteinen vaikutus kokonaiskuvan kannalta, vaikka se aiheuttikin pientä teknistä epätarkkuutta soitossa. Oppilas vaikutti kunnolla keskittyneeltä ensimmäisen kerran koko tunnin aikana ja sen kuuli muun muassa dynamiikan, sävyjen ja agogiikan hallinnassa. Oppilas kuitenkin kertoi, että hänen keskittymisensä alkoi harhautua jossain kohtaa esityksen aikana.

1 T Ku mä aloin rentoutuu mä rentouduin liikaa.

2 E Niinii. Toiki varmaa on semmonen niinkun (2) parhaimmillaan tosi hyvä ja sit se voi karata myös.

3 T Se ois ollu fine jos mä olisin niinku (.) antanu niinku sen ajatuksen mennä (.) niiku omii maailmojaa, mut sit mä havahduin et hetkinen mähän en keskity soittamisee yhtää ja sit SIInä kohtaa (.) se vast kusi.

Oppilas itse ehdotti myöhemmin tunnilla, että hän ei pitäisi silmiä kiinni, vaan antaisi niiden vain katsoa tyhjyyteen. Tämä kieltämättä paransi hieman oppilaan rentoutta soitossa. Mentoroiiva vastavuoroisuus ja oppilaan kokemuksen arvostaminen nousi tässäkin tilanteessa esiin. Muutoksen myötä oppilas kykeni keskittymään soittoonsa hyvin.

1 E Et mites toi ”silmät seisoo”-taktiikka toimi?

- 2 T Mummielest se oli rennompaa. (.) Tai sillee.
- 3 E Joo.
- 4 T Silmien (.) kiinni laittamine (.) tai kiinni pitämine on vähä sellast työlästä (.) tavallaa.

Kokeilimme tämän jälkeen sellaista tapaa soittaa, jossa oppilas pyrkii eri liikelaaduilla reagoimaan tuottamaansa musiikkiin. Kirliauskiene ja Abramauskiene (2020, 160) toteavat tällaisen harjoituksen olevan toimiva keino ilmaista intuitiivisesti kappaleessa koettuja tunnetiloja. Istuvassa soittoasennossa tämä tarkoittaa ylävartalon huojuvaa liikettä musiikin mukana. Pyytäessäni oppilasta reflektoimaan en antanut hirveästi aikaa vastata, jonka takia saatoin keskeyttää oppilaan pohdinnan. Koinkin oloni melko levottomaksi, joka saattoi johtaa tällaiseen toimintaan.

- 1 T hengittämine meni jotenki (.) Tai se meni sen hengittämisen mukaa mut sit jossai kohtaa. (2)
- 2 E Täytyy varoo ettei se [mee sillee]
- 3 T [Se oli hyvää ja huonoo.]
- 4 E Omas tapaukses liikkumine auttaa sillon (.) [ku reagoi] eikä yritä keksii liikkeen kautta mitä tekee. ((soittaa itse samalla kappaletta))
- 5 T [(O) [korostaa sellasii]
- 6 T Niinii menee siinä mukana vaa.

Haastattelussa oppilaan puheessa toistui, miten neljännellä tunnilla käydyt eläytymisharjoitukset voisivat auttaa enemmän, jos kappale olisi teknisesti vielä paremmin hallussa.

- 1 T Jos ois vähän pidemmällä tossa biisissä niin sitte (3) pystyis eläytyyn niinku IHAN täysillä, ihan täysillä sitten silmät kiinni. (.) Ja kyl niit pystyy niiku yksittäisii kohtii, (1) mut silleen (2) vois sit parissa kohtaa sit kattoo.

Lopuksi ennen haastattelua pyysin oppilasta esittämään kappaleen ilman mitään paineita ja välittämättä virheistä. Hän sai käyttää valitsemaansa rentoutumistapoja soittamisen aikana. Viimeinen otos kappaleesta osoittautui yhdeksi koko kuukauden parhaista esityksistä. Tuona aikana oppilas katsoi suurimmaksi osaksi tyhjyyteen, mutta piti myös silmiään kiinni noin kolmanneksen kappaleen kestosta. Silmien sulkeminen vaikutti luonnolliselta eläytymiseltä. Lisäksi hänen kehonsa huojui levollisesti musiikin mukana. Oppilaan huomio ei ollut enää tekniikassa tai virheissä, toisin kuin alkutunnilla. Kappaleen loputtua oppilas ikään kuin palasi unesta takaisin todellisuuteen. Hän itse kuvaili neutraalin tyynesti soittoaansa sanoilla: ”Se oli tasainen suoritus.” Tämän jälkeen kehuin oppilasta eri ansioista kappaleen soitossa. Oppilaan kuvaus mielestäni on osuva: tasainen suoritus ei välttämättä tunnu maailmaa mullistavalta kuohuvalta tunnemyrskyltä. Toisaalta se ei myöskään sisällä yliyrittämistä, joka monesti johtaa keholliseen jännittämiseen ja asioiden liioitteluun. Koska oppilas oli jo pohtinut kappaleen sävyjä kuukauden aikana niin paljon, sisälsi ”tasainen suoritus” erittäin paljon onnistumisia.

Haastattelussa oppilas vielä oivalsi, että tunnilla käydyt eläytymismetodit voivat olla soittaessa ”hyviä renkejä, mutta huonoja isäntiä”.

1 T Se tuntu ihan kivalta. Siihen sai sitä tunnetta. (2) Kunha sitä ei sit tuu liikaa.

4.5 Haastattelu

Haastattelussa toistuivat useat oppilaan tuntienkin aikana tehdyt havainnot ja huomiot. Hän olisi halunnut tunneilla hieman enemmän tapahtuvan rutiinimaista teknistä harjoittelua. Toisaalta hän koki, että ilmaisullinen työskentely oli tehokasta.

1 T Just see et se eka viikko oli sellast teknistä. Mut sit se vähän vähän jäi. Et ois pitäny ottaa siihen rinnalle.

2 E Mmm, nii. Elikkä oliks nyt näin ettÄÄ sä oot kotona harjotellu ni sä oot enimmäkseen keskittyny nyt sit ilma-suun?

4 T Joo. Just noi värit ja tunteet mitä siit tulee ni se on (vieny) keskittymist ja kyl se (2) on tuonu tulost

Myöhemmin hän lisäsi tuntemuksensa kappaleen teknisestä hallinnasta.

1 T Pystyisin suorittaa sen silleen et oon niinku tyytyväinen siihen mut sit ei oo sellast tasasuutta.

Haastattelussa oppilas painotti erityisesti sitä, miten paljon meditaatio on auttanut luovien ratkaisujen teossa.

1 T Se viel niiku rauhoittaa sitä niinku entisestää. (.) Et se tavallaa buustaa sitä et on meditoinu ennen soittamista. Ja sit on viel jotain kuplaääniä taustalla (.) hiljaa. Semmone taustamelu (.) niin rentouttaa tosi paljon. (.) Et aina ku tulee noita ideoita niin on rentoutunu olo.

Tämä toistui oppilaan puheessa monta kertaa haastattelun aikana.

1 E Ni sä sanoit et ne sun ahaa-elämykset noist soundeista ja (.) maailmoista on tullu semmosest mielentilas todennäkösemmin (.) ku stressaantunees

2 T Joo aina, joka kerta, joka kerta.

Kysyessäni, mitä oppilas on oppinut tutkimuksen aikana, hän totesi:

1 T Mä en varmaan ikinä enää aio soittaa sillee (.) tai harjotella tosissaan jos vaan silleen stressaantunu tai (1) paljon muuta mietittävää et siit ei tuu yhtään mitään (1) jos vertaa siihen et on rauhassa.

Oppilas koki, että intuitio ilmeni parhaiten rutiininomaisen toiminnan yhteydessä. Raami huomauttaakin, että tylsä toistoja sisältävä rutiinimainen työskentely voi aktiivoida intuitiota (2020, 51).

1 E Missä sä aistit intuition toiminnan parhaiten ylipäättään?

2 T Se on, se on soittaessa

3 E Soittaessa.

4 T Että ei sitä tuu... (.) mulla on niin... Jos kävis lenkeillä. Just tuli jääkiek-
koo, urheiltaes (.) ...lun paris tuli kans mietitty noita. Sit aina ku (1) aina
ku tulee niit hiljasii hetkiä ni... (2) Mul on kyl aika kiireine arki sillen
ettei tuu pysähdytty

Käytimme tutkimuksen ajasta paljon aikaa kahteen eri piirtämistehtävään. Oppilaan
näkökulmasta molemmat niistä helpottivat kappaleen rakenteen hahmottamista sekä
kappaleen tulkinnan refleктоimista. Vaikkei oppilaalla olekaan teoreettista osaamista
pohjalla, löysi hän itselleen toimivan tavan jäsentää kappaletta hyödyntäen implisiitti-
sesti opittua tietoa musiikista. Ihminen voi oppia musiikin rakenteista myös formaalin
koulutuksen ulkopuolella (Sloboda 2005, 247–248).

1 E Tuliks sul mitään uusia näkökulmia tän PROsessin aikana?

2 T No siin ainaki näki semmosii (2) niiku yhteneväisyyksii. niiku (1) ihan
eri puolel biisiä, et siinä muodos tuli ideoita että (2) tuliki sama väri jos-
sain toisessa kohtaa () ni sit tuli sillee mieltii et mitä, mitä yhtäläi... (.)
alko sit mieltimään että mitä? Onks näillä jotain? Ne on vähän saman-
laisia värejä. Ne värit sopii hyvin yhteen. Pitäiskö mun korostaa näitä
jotenki? (.) ää (5) Sit kans kontrasteja. (.) Se on (.) se helpotti sitä miet-
timistä (1) ku se oli jaettu sellaseks (.) jonoks se biisi, (2) palasiks. (1)
Jos mielessä yrittää mieltii ni se on iso biisi se on vaikea erotella (.) eri
kohdista niitä juttuja (.) paperilla. (3) Tai ruudulla =

3 E = Nii sä näät vähän kauempaa.

4 T Mä (.) nään vähän kauempaa ja pystyy niinku (1) hahmotteleen sitä vä-
rimaailmaa.

Toisaalta oppilas toisti haastattelussa samaa, mitä refleктоi toisellakin tunnilla: mo-
lemmat piirtämistehtävät olivat vaikeita, koska koko tunneskaalan piirtäminen pape-
rille on teknisesti mahdotonta tehdä täydellisesti.

Haastattelun lopussa kysyin vielä oppilaaltani, millainen ilmapiiri tunneilla oli ja miten
onnistuin mentoroivasta opetusstrategiassa. Kerroin ennen tätä lyhyesti, missä mento-
roimisessa on kyse.

1 T Mmm... (2) Se oli (.) se oli semmone et pysty ite miettimää (.) ja sit jos (2) oli kielen päällä jotain jota en pystyny oikee pukee sanoiks, (.) pystyit aika hyvin lukemaan että mitä mä yritän (.) ajatella. (.) Nopeutit asioita, et tavallaan oikeestaan (4) antanu mitää. Kaikki mitä ehdotukset mitä sult tuli, (.) melkeen kaikki oli semmosii (.) että (2) se oli mitä mä hain, (.) mut sit vaan en osannu tulkita sitä.

Viimeisenä kysyin vielä jatkokysymyksen tuntien yleisestä tunnelmasta.

1 E Sä oot jo sanonu minkälainen mielentila (.) vaikuttaa siihen päätöksentekoon. (.) Täytyy olla rento (.) ja näin. (1) Niin miten hyvin tääl tunnilla me onnistuttii sitten (.) pääseen siihen?

2 T Mummielst se oli aika samallaine mikä oli kotoon. Et oli kans aika rauhallisii. Nä oli tosi... (5) Vaikkei olis meditoinu, (2) nii oli aika meditatiivisii sessioita. (.) ja aluks me tultii tänne, (.) rupateltii tai iha muuta. (1) Sit tavallaa vaikkei oltais meditoitu nii kaikki muu tyhjjeni. (2) Puhuttiin ja sitten (1) puhuttiin musiikista ja tutkiskeltiin sitä syvällisesti.

4.6 Keskeiset tulokset

Tutkimukseni aineistonanalyysin koodauksessa käytetyt mentorointi, meditaatio, dialogi, reflektointi, metaforat ja intuitiivinen asenne vastaavat tutkimuskysymyksiini, miten vahvistaa oppilaan intuitiivista työskentelyä soittoharrastuksen yhteydessä, ja miten intuition huomioiminen vaikuttaa oppilaan soittoon. Mentoroinnilla, meditoinnilla ja dialogilla oli keskeinen vaikutus intuition toimintaan vaikuttaviin tekijöihin, kuten rauhalliseen mielentilaan ja ilmapiiriin sekä tasa-arvoiseen opettaja–oppilassuhteeseen. Nämä tekijät helpottivat intuitiivisella asenteella eläytymistä sekä heittäytymistä intuitiivisiin työskentelytapoihin, kuten reflektointiin muun muassa metaforia ja mielikuvia käyttäen. Intuitio ilmeni tutkimuksessa oppilaan luovina ideoina, taiteellisenä itseilmaisuna sekä musiikin henkilökohtaisena ja kokonaisvaltaisempuna hahmottamisena.

Valitsin tutkimukselleni mentoroivan lähestymistavan, jotta hiljainen tieto välittyisi paremmin opettajan ja oppilaan välillä. Ajattelin myös, että tämä toimisi hyvänä lähtökohtana oppilaan intuitiiviselle työskentelylle. Tunnit sisälsivät muun muassa yhdessä tekemistä, virtaavaa dialogia sekä oppilaan kokemusten huomioon ottamista. (Heikkinen & Huttunen 2008, 203–220.) Pystyimme kehittämään soitettavaa kappaletta kuin yhteisenä matkana, jonka kapteenina oli oppilas ja kartanlukijana minä. Lisäksi halusin, ettei oppilas kokisi liikaa opettajan auktoriteetin rajoittavan hänen omaa luovaa ajatteluaan. Siksi pidin Heikkisen ja Huttusen jäsenyyksen vertaisuuden tasoista (2008, 212–216) mielessäni pyrkiessäni mentoroivaan opettajan ja oppilaan suhteeseen. Mentoroiva opetustapa toimi, koska oppilas uskalsi ehdottaa intuitiivisesti mieleen juolahtavia ideoitaan ilman väärässä olemisen pelkoa. Itse opettajana opin myös paljon sekä oppilaasta, mutta myös suhteeni soitettavaan kappaleeseen syveni merkittävästi. Tämä ei välttämättä olisi toteutunut yhtä hyvin, jos olisin vain ohjannut oppilastani omien tietojeni varassa kuulematta vakavasti oppilaankin kokemuksia ja näkemyksiä. Tasa-arvoinen opettajan ja oppilaan välinen suhde ja neuvotteleva sävy dialogissa olivatkin avainasemassa.

Meditoimme yhdessä oppilaan kanssa jokaisella soittotunnilla, ja sen hyödyt näkyivät selkeästi meissä molemmissa. Tunneilla käydyissä keskusteluissa sekä varsinaisessa haastattelussa toistui oppilaan näkemys, että meditoimalla voidaan saavuttaa rauhallinen mielentila, ja parhaat intuitiiviset ideat syntyvät vain sellaisen vallitessa. Meditoimme aina tunnin alussa ensimmäistä tuntia lukuun ottamatta. Vaikka ensimmäisen tunnin jännittyneeseen tunnelmaan vaikutti muun muassa tallentavan videokameran läsnäolo, siihen saattoi vaikuttaa myös meditaation puuttuminen. Tätä selittäisi se, että meditoituamme koimme oppilaan kanssa molemmat olomme merkittävästi rennommaksi. Oman kokemukseni mukaan se vaikutti myös tunnin ilmapiiriin. Tuntui kuin olisin ollut paremmin läsnä opetuksessa ja vuorovaikutuksessa oppilaan kanssa. Keskustelumme oli todennäköisesti enimmäkseen meditaation myötä hyvin eläytyvää, heittäytyvää, intensiivistä ja paikoittain jopa herkistynyttä. Omien kokemusten avaaminen oli myös helpompaa molemmille. Tämä edellytti intuitiivisen asenteen (Juuti 2008, 231), jonka saavuttaminen oli meditoinnin avulla helppoa. Meditaation aikaansaama mielentila siis ikään kuin mahdollisti muidenkin tunnin osa-alueiden ja teemojen onnistumisen. Raami (2020, 40) ja McNaughton (2003, 188) korostavatkin

meditaation ja mielenhiljentämisen hyötyjä intuitiivisessa päätöksenteossa ja luovassa ajattelussa.

Tunnit sisälsivät paljon oppilaan reflektiota. Reflektointi sai aikaan usein oivaltamisen elämyksiä ja oli luonteeltaan ennakoivaa, interaktiivista, erilaista ja kokoavaa (Toom 2008, 168). Tunneilla reflektio ilmeni muun muassa osana virtaavaa dialogia opettajan kanssa, erilaisissa väritystehtäviä tehdessä tai oppilaan oman toiminnan välittöminä korjausliikkeinä soitossa. Pyysin usein perusteluja oppilaan kotona tai tunnin aikana tehdyille valinnoille. Koska oppilaan formaali tietomäärä musiikista on suhteellisen vähäistä, oli hänelle helpompaa reflektoida mielikuvien ja metaforien kautta toimintaansa ja valintojaan. Johnson painottaa metaforien tehoa vaikeiden asioiden eksplikoimisen apuna (1990, 65–100). Täsmäntävillä kysymyksillä tai jatkamalla oppilaan lausetta ennakoivaan ja ehdottavaan sävyyn varmistin, että olin ymmärtänyt oppilaan sanat oikein. Tämä oli huomattavasti helpompaa, koska minun ja oppilaani välille on jo muodostunut yhteinen kieli harrastuksen ympärille ja tapa puhua sekä soittimesta että soittamisesta. Reflektoinnin kohteena olivat muun muassa äänenväriin, dynamiikkaan, agogiikkaan liittyvät päätökset, joita oppilas teki. Reflektointi, vertauskuvat ja metaforat auttoivat oppilasta jäsentämään ja arvioimaan hänen intuitiivisia oivalluksia ja tapoja toimia.

Oppilaan kokemuksen mukaan tutkimuksen aikana käytetyt toimintatavat paransivat kappaleen syvällistä ymmärrystä, joka taas teki luovien ratkaisujen teosta helpompaa ja henkilökohtaisempaa. Tämä paransi samalla suhdetta soitettavaan teokseen. Opettajana oppilaan soittoa kuunnellessa kuulin tämän kypsyyden hänen soitossaan, joka oli parhaimmillaan maagista. Oppilas koki kuitenkin, että tunneilla olisi voitu harjoitella enemmän kappaletta myös teknisellä tasolla, jotta omien ideoiden esiin tuominen soittaessa olisi vielä helpompaa. Tutkimuksen intuitiota ja hiljaista tietoa vahvistavia harjoituksia ei sovellettukaan hirveästi kappaleen teknisiin haasteisiin. Koska käyimme tunneilla paljon aikaa oppilaan henkilökohtaisen tulkinnan vahvistamiseen, jäi teknisten paikkojen harjoittelu siis normaalia vähemmälle.

5 Päätelmät ja pohdinta

Tutkielmani tehtävänä oli lisätä tietoisuutta intuition mahdollisuuksista soittoharrastuksen tukena ja selvittää, millä keinoilla opettaja voisi vahvistaa oppilaansa intuitiivista työskentelyä ja olla paremmassa yhteydessä hiljaiseen tietoonsa. Havainnoin, millaisella vuorovaikutuksella, ilmapiirillä, toiminnalla sekä erilaisilla harjoituksilla voitaisiin rohkaista oppilaan intuition käyttöä. Lisäksi tutkin, miten intuition tietoinen hyödyntäminen vaikuttaa soittamisen oppimiseen yleisesti.

Tutkimuskysymykseni olivat:

- 1) Miten vahvistaa oppilaan intuitiivista työskentelyä soittoharrastuksen parissa?
- 2) Miten intuition huomioiminen vaikuttaa soittamiseen?

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että mentoroiva opettaja–oppilassuhde ja dialogi sekä intuitiivinen asenne mahdollistavat otollisen ilmapiirin hiljaisen tiedon tunnistamiselle ja intuition käytölle. Mentoroivan opettaja–oppilassuhteen, yhdessä tekemisen ja dialogin merkitystä hiljaisen tiedon siirtämisessä ihmisten välillä onkin korostettu aiemmassa tutkimuksessa (Heikkinen & Huttunen 2008, 203–220). Intuitiivisen asenteen on myös tutkittu helpottavan hiljaisen tiedon siirtämistä dialogissa (Juuti 2008, 231) ja leikkimielisyyden tukevan intuitiota (Raami 2020, 152). Meditoiminen osoitautui yhdeksi tehokkaimmista keinoista saavuttaa intuitiota vahvistava mielentila. Aikaisemmat tutkimukset viittaavat siihen, että meditoimisella ja erilaisilla tietoisuus- ja mielenhiljentämisharjoituksilla olisi mahdollista vahvistaa intuitiota ja päätöksentekokykyä (Raami 2020, 40; ks. McNaughton 2003, 188). Lisäksi reflektointi, mielikuvat ja metaforat tukivat hiljaisen tietopohjan kartuttamista. Reflektoinnin roolia on korostettu aiemmassa tutkimuksessa hiljaisen tiedon lisäämisessä (Toom 2008, 48). Myös metaforia on pidetty tärkeänä työkaluna jäsentää vaikeasti muotoiltavia kokemuksia ja ajatuksia (Johnson 1990, 65–100).

Tutkimukseni tulokset perustuvat haastattelu- ja havainnointiaineiston analyysiin. Havaintoni perustuvat subjektiivisiin käsityksiini ja kokemuksiini oppilaan kehityksestä suhteessa hänen aiempaan kehitykseensä. Haastattelu on tarkoituksenmukainen aineistonkeruumenetelmä, koska kysymyksenasetteluni rakentuu oppilaani kokemusten ympärille (Routio 2006, 63). Omat havaintoni soittotunneilta vahvistavat lisäksi oppilaan

haastattelussa esitettyjä kokemuksia. Aineiston videotaltiointi ja Tulokset-luvun tarkka litterointi lisäävät aineistoni luotettavuutta.

Pyrin tutkimuksen aikana aktiivisesti olemaan rehellinen havainnoilleni. Havaintoihini perustuvien tulosten luotettavuus on kuitenkin viime kädessä lukijan ja kirjoittajan välisen luottamuksen varassa. Esimerkiksi hiljaisen tiedon siirtymistä mentorilta aktorille on hyvin vaikeaa, ellei mahdotonta mitata tai osoittaa tarkasti lukijalle. Toisaalta tutkimukseni tarkoitus ei ole esittää objektiivisiä totuuksia. Sen sijaan jaan subjektiiviset havaintoni, tulkintani ja päätelmäni keräämästäni aineistosta herättääkseni ajatuksia ja keskustelua. Sosiokonstruktivismi painottaa vuorovaikutusta todellisuuden rakentumisessa (Löytönen 2020). Vaikutti siltä, että myös oppilaani tavoitteli rehellisyyttä kokemuksistaan kertoessaan. Hän uskalsi kritisoida tutkimukseni toteutusta. Tämä saattaa viitata, että mentoroivan opetussuhteen myötä kehittynyt tasa-arvoinen vertaisuussuhde olisi ollut läsnä soittotunneilla. Väitän siis, että oppilaani esittämä kritiikki näin ollen vahvistaa tutkimustulosteni luotettavuutta koska hän ei muotoillut vastauksiaan haluttujen tai toivottujen tutkimustulosten kannalta otollisiksi. Toisaalta on myös otettava huomioon, ettei oppilas kohteliaisuussyistä kertonut välttämättä ihan kaikkea kielteistä palautetta tai epämieluisia kokemuksiaan.

Oppilaan esittämä kritiikki ei tullut minulle yllätyksenä. Koen itsekin, että esimerkiksi soittoasennon muuttaminen neljännen tunnin alussa häiritsi soittoon eläytymistä ison osan tunnista. Lisäksi tunneilla olisi voitu harjoitella enemmän kappaaleen teknisiä haasteita, vaikka mielestäni oppilas soitti kappaletta kaiken kaikkiaan sujuvasti. Toisaalta jos hän on kokenut asian itse eri tavalla, olisi minun pitänyt kyetä reagoimaan siihen paremmin.

Tutkimuksessani oppilas sai työskennellä ja ratkoa haasteita hyvin itsenäisesti ja luovasti. Häntä kannustettiin kuuntelemaan omaa soittoaan ja reagoimaan siihen. Hän tutki teosta ja sen rakennetta syvällisesti omien tietojensa varassa. Intuutiota tukeva ilmapiiri, harjoitukset, mentoroiva opettajan ja oppilaan välinen dialogi sekä oppilaan omaan ajatteluun kannustava opetus teki tästä mahdollista. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusteet painottavatkin keskeisinä opetuksen tavoitteina itseohjautuvuuden, ”elävän” ja ”omaehtoisen” musiikillisen ilmaisun, ”soittimen itsenäisen hallinnan” reflektoinnin, musiikin kuuntelemisen ja hahmottamisen taidon sekä myönteisen musiikkisuhteen luomisen (2017, 47–48). Taiteen perusopetuksen laajan

oppimäärän perusteissa ei kuitenkaan mainita intuitiosta tai hiljaisen tiedon kartuttamisesta osana musiikkikasvatusta, vaikka ne selvästi tukisivat muita 2017 asetettuja tavoitteita. Koska soittaminen koostuu pitkälti hiljaiseen tietoon pohjautuvista automatisoituneista liikkeistä, toimintatavoista ja käsityksistä, olisi järkevää käsitellä kyseisen tiedon ja tietämisen ulottuvuutta soitonopettajan koulutuksessa tarkemmin.

Soittamisen haasteisiin harvoin on olemassa vain yhtä ratkaisua. Usein myös opettajan tapa selvittää jokin ongelma ei välttämättä ole oppilaalle kaikkein paras tapa. Jokainen hahmottaa myös musiikkia ja sen rakenteita omalla subjektiivisella perspektiivillään, vaikka käytäisiinkin samoilla musiikin hahmottamisen tunneilla. Konstruktionistinen oppimiskäsitys painottaakin jokaisen omaa henkilökohtaista tapaa rakentaa ja jäsentää tietoa suhteessa aiemmin opittuun (Anttila 2020). Tästä syystä varmasti juuri reflektiota ja oppimaan oppimista painotetaan Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusteissa (2017, 48). Opettajan tulisi tiedostaa ja hyväksyä, että oppilaat voivat oppia ja hahmottaa asioita eri tavoilla kuin hän itse. Tutkimukseni työtavat tarjoavat opettajille välineitä kannustaa oppilaita juuri itsenäiseen luovaan opiskeluun ja harjoitteluun sekä oppimaan oppimiseen. Näitä työtapoja voidaan soveltaa niin alkeistasolla kuin myös ammattilaisena.

Tutkimukseeni valikoitui vain yksi osallistuja, jonka takia tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää laajemmin. Osallistuja oli nuori aikuinen mies, joka omaan situaatioonsa [1] sidottuna ajattelee ja ratkoo ongelmia todennäköisesti hyvin eri tavalla kuin esimerkiksi alakoululainen. Hiljaisen tiedon, tietämisen ja intuition ymmärtäminen käsitteinä voi myös olla helpompaa vanhemmalle oppilaalle. Valikoidut työtavat suunniteltiin yksilöllisesti tutkimukseni osallistujalle hänen tieto- ja taitotasonsa mukaisesti. Vaikka tutkimukseni tuloksia ei ole syytä yleistää, voivat sen työtavat toimia inspiraation lähteenä muiden soitonopettajien työssä ja kannustaa perehtymään hiljaiseen tietoon sekä intuitioon osana soittamista yleisesti. Koska tutkimukseni keskittyy vain yhden harrastemuusikon intuition käyttöön, olisi jatkotutkimuksen kannalta kiinnostavaa myös, miten esimerkiksi ammattimuusikot tai vasta-alkajat kokisivat intuitiiviset työskentelytavat soitossaan.

Tutkimuksessa käytettiin huomattavasti vähemmän hiljaista tietoa kartuttavia ja intuitiota kehittäviä harjoituksia tutkimukseen valikoidun kappaleen teknisten haasteiden ratkomisessa. Sen sijaan pidättäydyttiin enimmäkseen tulkinnallisten kysymysten

sisällä. Perusteluna toimia näin on ensinnäkin se, ettei oppilas joutuisi kohtaamaan liikaa erilaisia harjoitus- ja toimintatapoja lyhyen tutkimuksen aikana. Lisäksi koin intuitiivisen tekniikan kehittämisen opettamisen vaikeammaksi toteuttaa neljän soittotunnin aikana. Tunnistan kuitenkin, miten valtavasti hiljainen tieto vaikuttaa soittajan tekniikkaan, soittoasentoon, maneereihin ja muun muassa sormitusvalintoihin. Vaikka keskityimme tunneilla enimmäkseen kappaleen tulkintaan, oli tunneilla myös yksittäisiä tilanteita, joissa reflektoimme teknisiä haasteita tai sormitusvalintojen syitä mielikuvia apuna käyttäen. Hiljainen tieto soittotekniikassa ja intuition hyödyntäminen teknisten haasteiden ratkomisessa olisikin mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe. Lisäksi olisi mielenkiintoista nähdä, miten tutkimuksen intuitiota vahvistavat toimintatavat ja intuition tietoinen valjastaminen vaikuttaisivat soittajaan pidemmällä aikavälillä. Tämä tutkimukseni kesti vain kuukauden, joka on kuitenkin soittajan kehityksen kannalta hyvin lyhyt aika. Tästä syystä tutkimuksen työtapojen pitkäaikaisia vaikutuksia ei voida aineiston perusteella päätellä.

Tutkimukseni on melko tarkasti toistettavissa osittain siksi, koska tuntien kulku on esitetty Tulokset-luvussa kronologisesti. Näin lukijalle hahmottuu yksityiskohtaisemmin aineistonkeruujakson rakenne ja tutkimuksen osallistujan kehitys. Toisaalta samalla lukijalle voi muodostua intuitiivinen kokonaiskuva tutkimuksen etenemisestä ja onnistumisesta. Tämä helpottaa tutkimuksen toteuttajan toiminnan arvioimista. Tutkimuksen rakenteen ja harjoitusten järjestyksen tarkka kopioiminen tuskin kuitenkaan olisi viisasta tutkimusta toteuttaessa eri asetelmassa, koska tämän tutkimuksen rakenne on pitkälti rakentunut vuorovaikutuksessa oppilaan viikottaisen kehityksen ja henkilökohtaisten valmiuksien mukaisesti. Olisin voinut jakaa Tulokset-luvun myös luvussa 3.4 esitettyjen aiheiden ”mentorointi”, ”meditaatio”, ”dialogi”, ”reflektointi”, ”metaforat” ja ”intuitiivinen asenne” mukaisesti. En kuitenkaan tehnyt näin, sillä tuntien harjoitukset, opetustavat ja havainnot saattoivat edustaa yhtäaikaisesti useampaa näistä aiheista, jotka olivat koko ajan läsnä opetuksessa vaihtuvien painotuksien.

Tutkimuksen osallistuja on elävä ja kokeva ihminen, joka voi olla kiinnostunut, mitä kirjoitan hänestä tutkimuksessani. Siksi minun täytyy hänen opettajanaan huomioida, mitä ja millaisilla sanavalinnoilla kirjoitan hänestä tai hänen soitostaan tutkimuksessani. Toisin sanoen minun on oltava myös tutkimuksen kirjoitusvaiheessa sensitiivinen osallistujan tunteille ja kokemuksille. Opettajasuhteeni häneen jatkuu tutkimuksen

jälkeen, mikä on myös pidettävä mielessä. Jouduinkin Tulokset-luvussa jatkuvasti huomioimaan, että kirjoittamani asiat ovat sellaisia, joita voisin sanoa hänelle myös opettajana soittotunnilla tai vapaa-ajalla kohdatessamme.

Johtopäätöksenä esitän, että hiljaisen tiedon tiedostamisesta ja intuition vahvistamisesta sekä käytöstä on hyötyä soittamisessa ja sen harjoittelussa. Intuitiota vahvistavalla ja aktivoivalla toiminnalla sekä sitä tukevalla ilmapiirillä on mahdollista tehdä harjoittelusta entistä luovempaa, tehokkaampaa ja mielekkäämpää. Lisäksi intuitiivinen työskentely tarjoaa mahdollisuuden itsetutkiskeluun. Sitä voidaan tehdä niin yksin kuin opettajan kanssa, jonka takia se soveltuu osaksi itseohjautuvuutta ja omaehtoista soittoa tukevaa opetusta. Intuitiivinen työskentelytapa voikin toimia hyvänä lisänä tavanomaisen harjoittelun ohella. Tasa-arvoisessa suhteessa opettaja ja oppilas pystyvät vaihtamaan hiljaista tietoa keskenään yhdessä tekemisen ja dialogin kautta. Näin oppilaalle muodostuu hiljainen käsitys hänen opettajansa ammattitaidosta niin soittajana kuin opettajana. Samalla oppilas kokee olonsa arvostetuksi ja mielipiteensä tärkeiksi.

Loppuviite

[1] Situationaalisuudella tarkoitetaan ihmisen kietoutuneisuutta omaan elämäntilanteeseensa muun muassa kansalaisuuden, geeniperimän ja kasvu ympäristön kautta. Osaan näistä ihminen voi vaikuttaa ja osaan ei. (Kauppila, 2020.)

Lähteet

- Anttila, E. 2020. Konstruktivistinen oppimiskäsitys. Saatavilla <https://disco.teak.fi/anttila/3-2-konstruktivistinen-oppimiskasitys/>, luettu 19.05.2022
- Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Saatavilla <http://www.metodix.com>, luettu 17.04.2022
- Bigand, E. & Lalitte, P. 2005. Learning music: prospects about implicit knowledge in music, new technologies and music education. Magnan, A & Bastien C. 2005. *Revue française de pédagogie*. 152, 63–77. Saatavilla https://www.researchgate.net/publication/288068163_Learning_music_Prospects_on_the_implicit_music_learning_processes_and_pedagogical_implications, luettu 23.02.2022
- Daikoku, T. 2018. Musical Creativity and Depth of Implicit Knowledge: Spectral and Temporal Individualities in Improvisation. *Frontiers in Computational Neuroscience*, 12, 89, 1–27. Saatavilla <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fncom.2018.00089/full> luettu 27.05.2022
- Elliot, D. 1995. *Music Matters*. New York & Oxford: Oxford University Press.
- Gardner, H. 1983. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Gourlay, S.N. 2002. Tacit knowledge, tacit knowing or behaving? European Organizational Knowledge, Learning and Capabilities conference, Athens, Greece. Saatavilla https://www.researchgate.net/publication/38175419_Tacit_knowledge_tacit_knowing_or_behaving, luettu 03.12.2021
- Haldin-Herrgård, T. 2004. Dividing under the surface of tacit knowledge. Innsbruck: The Fifth European Conference on Organizational Knowledge. Saatavilla https://warwick.ac.uk/fac/soc/wbs/conf/olkc/archive/oklc5/papers/b-2_haldin-herrgard.pdf, luettu 03.12.2021
- Heikkinen, H. & Huttunen, R. 2008. Hiljainen tieto, mentorointi ja vertaistuki. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa, A. Kajanto (toim.) *Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta*. Helsinki: Kansanvalistusseura, 203–220.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Helsinki University Press.

- Huttunen, R. 2010. Habermas, Jürgen. Ensyklopedia Logos. Saatavilla <https://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/habermas-jurgen>, luettu 17.04.2022
- Johnson, M. 1990. The Body in The Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason. Chicago & Lontoo: The University of Chicago Press
- Isaac, C. 2009. Leo Brouwer's Estudios Sencillos for Guitar: Afro-Cuban Elements and Pedagogical Devices. Hattiesburg: University of Southern Mississippi.
- Juuti, P. 2008. Ikäjohtaminen, viisaus ja kokemustiedon siirtäminen. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa, A. Kajanto (toim.) 2008. Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 221–234.
- Kauppara, H. 2020. Holistinen ihmiskäsitys. Saatavilla <https://disco.teak.fi/anttila/4-4-holistinen-ihmiskasitys/>, luettu 17.04.2022
- Kirliauskiene, R. & Abramauskiene, J. 2020. Intuition in music education. Ankara: Global Journal of Arts Education. 10, 2, 157–166. Saatavilla <https://unpub.eu/ojs/index.php/gjae/article/view/4734>, luettu 03.12.2021
- KvaliMOTV. 2006. Tampereen yliopisto. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>, luettu 27.09.2021
- Leavy, P. 2017. Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches. London: The Guilford Press.
- Löytönen, T. 2020. Sosiaalinen konstruktionismi. Saatavilla <https://disco.teak.fi/anttila/3-3-sosiaalinen-konstruktionismi/>, luettu 17.04.2022
- McNaughton, 2003. The Use of Meditation and Intuition in Decision-Making: Reports from Executive Meditators. Santa Barbara: Fielding Graduate Institute. Saatavilla https://tfsw.uark.edu/resources/files/McNaughton_Dissertation_Final.pdf, luettu 28.03.2022
- Nurminen, R. 2008. Intuitio ja hiljainen tieto hoitotyössä. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa, A. Kajanto (toim.) 2008. Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 187–200.
- Peda.net. 2019. Informaali oppiminen. Saatavilla <https://peda.net/hankkeet/oppijat/ovo/lahtokohdat/informaali>, luettu 18.04.2022
- Pohjalainen, M. 2012. Hiljaisen tiedon käsite ja hiljaisen tiedon tutkimus: katsaus viimeaikaiseen kehitykseen. Informaatiotutkimus, 31, 3. Saatavilla <https://journal.fi/inf/article/view/7079>, luettu 27.11.2021

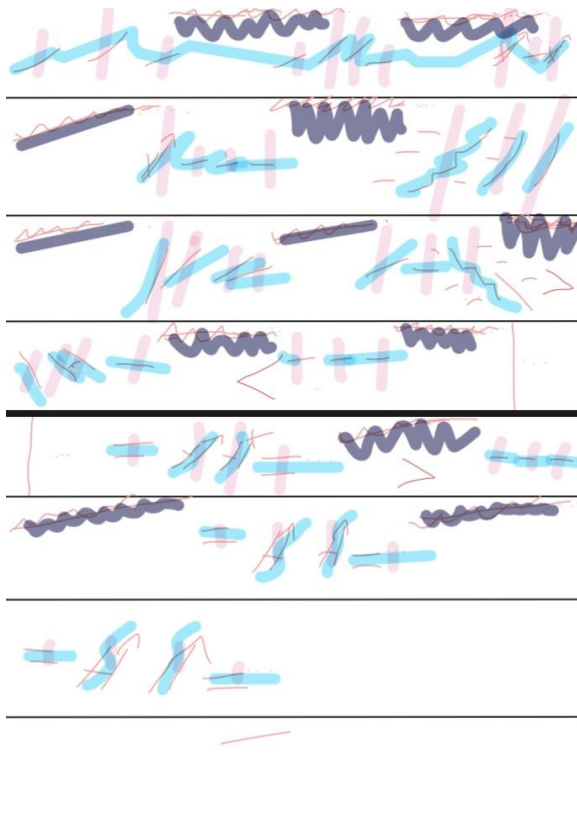
- Polanyi, M. 1966. The Tacit Dimension. Garden City, New York: Doubleday & Company, inc.
- Raami, A. 2020. Intuitio3. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava
- Routio, P. 2006. TUOTETIEDE - tuotteiden kehittämistä avustava tutkimus. Saatavilla <https://docplayer.fi/2843619-Routio-tuotetiede-tuotteiden-kehittamista-avustava-tutkimus.html>, luettu 04.04.2022
- Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. 2017. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>, luettu 11.10.2021
- Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. 2017. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>, luettu 11.10.2021
- Talvitie, V. & Ihanus, J. 2002. The Repressed and Implicit Knowledge. The International Journal of Psychoanalysis. 83, 6, 1311–1323. Saatavilla https://www.academia.edu/4924901/The_repressed_and_implicit_knowledge, luettu 18.04.2022
- TENK 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen, Saatavilla <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot>, luettu 10.12.2021
- TENK 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019: Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi, Saatavilla <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot>, luettu 10.12.2021
- Tikka, A. 2021. Opas zen-meditaatioon. Helsinki: Helsinki Zen Center ry Saatavilla <https://zazen.fi/wp-content/uploads/zazenopas.pdf>, luettu 15.01.2021
- Toom, A., Onnismaa, J., Kajanto, A. (toim.) 2008. Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Toom, A. 2008. Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa, A. Kajanto (toim.) 2008. Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 33–58.
- Toom, A., 2008. Hiljainen pedagoginen tietäminen opettajan työssä. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa, A. Kajanto (toim.) 2008. Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 163–186.

Varto, J. 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. ELAN VITAL. http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf, luettu

12.04.2022

Vuori, J. 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sislonanalyysi/>, luettu 23.04.2022

Liite 1.

Liite 2.

Printed musical score for a piece titled "CORAL Lento". The score is written in 4/4 time and consists of three staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. The score is heavily annotated with handwritten colors and markings. The top staff is marked "CORAL Lento" and "II". The second staff has a "mp" marking. The third staff has "p meno sonoro" and "dim." markings. The score ends with a double bar line and a "2'00" time signature. The annotations include large, colorful brushstrokes in red, blue, purple, and orange, as well as smaller markings in blue and red.

Liite 3

LIITE 3: Tiedote tutkimuksesta
Tutkimuksen eettinen ennakoarviointi
sivu 1/2

TAIDEYLIOPISTO
PL 1
00097 Taideyliopisto

KONSTUNIVERSITETET
PB 1
00097 Konstuniversitetet

UNIVERSITY OF
THE ARTS HELSINKI
PO Box 1
FI-00097 Uniarts

-

+358 294 47 2000
www.uniarts.fi

Tiedote tutkimuksesta

Soittajan hiljainen tieto: Oppilaan intuition vahvistaminen soittotunneilla

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Tutkielmani tehtävänä on tarkastella intuition mahdollisuuksia soittoharrastuksen tukena ja selvittää, millä keinoilla opettaja voisi vahvistaa oppilaansa intuitiivista työskentelyä ja olla paremmassa yhteydessä hiljaiseen tietoonsa. Havainnoin, millaisella vuorovaikutuksella, ilmapiirillä, toiminnalla sekä erilaisilla harjoituksilla voitaisiin rohkaista oppilaan intuition käyttöä. Lisäksi tutkin, miten intuition tietoinen hyödyntäminen vaikuttaa soittamisen oppimiseen yleisesti.

Tutkittavan on oltava klassinen kitaristi.

Tutkimuksen yhteyshenkilö

*Elias Lehti, Musiikin kandidaatti, 0451291267, elias.lehti@uniarts.fi,
Tinantorinkuja 2A 16, Masala
Tutkielman ohjaaja Sanna Kivijärvi.*

Tutkimusorganisaatio(t) ja tutkimuksen rahoitus

Tutkimusorganisaatio: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen koska tahansa syytä ilmoittamatta ja ilman seurauksia. Ilmoita asiasta tällöin tutkijalle: elias.lehti@uniarts.fi
Keskeytykseen asti kerätty aineistoa on edelleen tutkijan käytössä.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksessa arvioidaan eri tekijöiden, kuten vuorovaikutuksen, ilmapiirin sekä opettajan ja oppilaan toiminnan vaikutusta oppilaan intuitiiviseen työskentelyyn. Lisäksi tutkin, miten mielenhiljentämis- ja rentoutumisharjoitukset voivat vaikuttaa työskentelyyn intuition kanssa.

Tutkimus koostuu **neljästä** videoidusta soittotunnista (22.01.–12.02.), joiden aikana oppilas pyrkii ratkomaan soittoonsa ja soittamiinsa kappaleisiinsa liittyviä haasteita intuitiotaan hyödyntäen. Opettaja tukee tätä toimintaa erilaisilla intuitiiviseen mielentilaan virittäville harjoituksilla, joita oppilas jatkaa myös kotonaan. Reflektiolla on iso rooli tutkimuksessa, jonka takia oppilas kirjoittaa **oppimispäiväkirjaansa** kokemuksistaan ja huomioistaan jokaisen tunnin jälkeen sekä harjoitellessaan kotonaan. Dialogi opettajan kanssa on myös tapa reflektoida.

Dialogi korostuu **haastattelussa**, joka toteutetaan viimeisen soittotunnin päätteeksi. Oppilas voi käyttää apunaan tässä oppimispäiväkirjaansa, joka on kulkenut rinnalla koko tutkimusprosessin ajan.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat haitat ja epämukavuudet

Tuntien videoiminen ja haastatteluiden äänittäminen voi aiheuttaa epämukavuuden tunnetta tutkittavassa. Tutkimuksessa käytettävät tallenteet ovat kuitenkin vain tutkijan, Elias Lehden käytettävissä.

Tutkimuksesta maksettavat korvaukset

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu opinnäytetyö ja mahdollisesti käytännön sovelluksia opetustyöhön.

Liite 4

Taideyliopisto

Julkinen

13.12.2021

Tietoa tutkimukseen *Soittajan hiljainen tieto: Oppilaan intuition vahvistaminen soittotunneilla osallistuvalla*

Sinut on kutsuttu osallistumaan tutkimukseen. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Voit keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa tutkimuksen aikana. Jos vetäydyt tutkimuksesta, sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seurausta, mutta sinulta siihen asti kerättyä aineistoa voidaan käyttää tutkimukseen.

1. Tutkimuksen aihe:

Tutkimus käsittelee intuition mahdollisuuksia soittoharrastuksen tukena.

2. Konkreettinen toteutustapa henkilötietojen keruuta varten:

Aineisto kerätään videolle. Tutkimus kestää neljä viikkoa ja se suoritetaan Sibelius-Akatemian tiloissa pandemiatilanteen salliessa.

3. Muuta:

Osallistujalla on oikeus saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä ja tutkimuksen käytännön toteutuksesta. Tutkittavan täytyy saada tietää, mitä tutkimukseen osallistuminen käytännössä toteutuu ja miten tutkimuksen aineistonkeruun käsittelyn ja säilyttämisen elinkaari on suunniteltu. Informoinnin on oltava tutkittavalle ymmärrettävällä kielellä kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Tutkittavalle on annettava riittävästi aikaa osallistumispäätöksen tekoon. Lisäksi hänen osallistumiseen liittyviin kysymyksiin on vastattava. Tutkittavan on saatava tietoonsa tutkimuksen tavoitteet. Hänelle on kerrottava realistisesti tutkimuksesta mahdollisesti koituvat haitat tai siitä saatavat hyödyt. (TENK 2019)

4. Miksi ja millä perusteella tutkimuksessa käsitellään henkilötietojasi

Tutkimuksen tarkoituksena on:

Tutkimuksessa ilmoitetaan tutkimukseen osallistuvan henkilön ikä. Tutkimuksessa mainitaan myös osallistujan soittokokemus. Nämä tiedot ovat olennaisia tutkimuksen kannalta, sillä intuition käyttöön liitetään usein kokemus. Ikä ja soittoharrastuksen kesto vaikuttavat kokemuksen määrään.

Muut mahdollisesti kerätyt henkilötiedot poistetaan, kun tietojen yhdistämiselle ei ole enää tarvetta.

Konkreettinen toteutustapa, jolla henkilötietoja analysoidaan

Edellä mainittuja henkilötietoja lukuun ottamatta muut henkilötiedot anonymisoidaan, ettei henkilö olisi helposti tunnistettavissa tutkimuksesta.

Henkilötietojesi käsittely on tarpeen yleisen edun vuoksi, tieteellistä tutkimusta ja akateemista ilmaisua varten.

13.12.2021

5. Millä toimilla tietojasi suojataan

Tutkimuksessa täyttyvät seuraavat edellytykset, joilla turvataan oikeuksiasi:

- Tutkimuksella on tutkimussuunnitelma
- Tutkimuksen vastuuhenkilö on: *Elias Lehti*
- Henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain yllä kohdassa 4 mainittua tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.
- Tutkimuksen osalta on tehty tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi.

6. Tieteelliseen tutkimukseen osallistujan oikeudet

Koska kyse on tieteellisestä tutkimuksesta, henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole tietojen käyttö osallistujaa koskevaan päätöksentekoon.

Seuraavista tutkimukseen osallistuvan oikeuksista poikkeaminen voi olla tarpeen ja perusteltua, jos tutkimuksella on yleisen edun mukaiset tarkoitukset ja tutkimukseen osallistuvan oikeudet todennäköisesti estävät tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti ja tällaiset poikkeukset ovat tarpeen näiden tarkoitusten täyttämiseksi:

- oikeus vastustaa henkilötietojen käsittelyä
- oikeus tulla unohdetuksi eli oikeus tietojen poistamiseen

Jos kuitenkin tutkimuksen tavoitteet on mahdollista saavuttaa eikä tarkoituksen saavuttaminen vaikeudu suuresti, Taideyliopisto toteuttaa tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiasi. Oikeuksiesi laajuus on sidottu henkilötietojesi käsittelyperusteeseen ja oikeuksien käyttö edellyttää tunnistautumista.

Tutkimusaineisto tuhotaan tutkimuksen jälkeen.

7. Lisätietoa tutkimuksesta ja oikeuksien käyttämisestä

Tässä tutkimuksessa rekisterinpitäjänä on Taideyliopisto.

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa on:

Tutkijan yhteystiedot:

Elias Lehti, 0451291267, elias.lehti@uniarts.fi, Tinantorinkuja 2A 16, Masala

Tutkittavan henkilön tulee ottaa yhteyttä Taideyliopiston tietosuojavastaavaan, jos hänellä on kysymyksiä tai vaatimuksia henkilötietojen käsittelyyn liittyen.

Tietosuojavastaava: Antti Orava

Puhelinnumero: 029 447 3568

Sähköposti: tietosuoja@uniarts.fi

Jos tutkittava henkilö kokee, että hänen henkilötietojensa on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti, hänellä oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, tietosuojavaltuutetulle (lue lisää: <http://www.tietosuoja.fi>).

Liite 5

LIITE 5: Suostumus osallistua
tutkimukseen
Tutkimuksen eettinen ennakoarviointi
sivu 1/2

TAIDEYLIOPISTO
PL 1
00097 Taideyliopisto

KONSTUNIVERSITETET
PB 1
00097 Konstuniversitetet

UNIVERSITY OF
THE ARTS HELSINKI
PO Box 1
FI-00097 Uniarts

+358 294 47 2000
www.uniarts.fi

Suostumus osallistua tutkimukseen

Soittajan hiljainen tieto: Oppilaan intuition vahvistaminen soittotunneilla

Tutkielmani tehtävänä on tarkastella intuition mahdollisuuksia soittoharrastuksen tukena ja selvittää, millä keinoilla opettaja voisi vahvistaa oppilaansa intuitiivista työskentelyä ja olla paremmassa yhteydessä hiljaiseen tietoonsa. Havainnoin, millaisella vuorovaikutuksella, ilmapiirillä, toiminnalla sekä erilaisilla harjoituksilla voitaisiin rohkaista oppilaan intuition käyttöä. Lisäksi tutkin, miten intuition tietoinen hyödyntäminen vaikuttaa soittamisen oppimiseen yleisesti.

Tutkimukseen osallistuva täyttää:

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voin milloin tahansa syytä ilmoittamatta keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen. Keskeyttämisestä ei aiheudu minulle mitään seurauksia, mutta siihen asti kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin hyödyntää tutkimuksessa.

Olen tutustunut tietosuojailmoitukseen ja henkilötietojen käsittelyperusteisiin tietosuojailmoituksessa.

Kyllä

Ei

Minusta voidaan ottaa videota tutkimustarkoitusta varten.

Kyllä

Ei

Puhettani voidaan äänittää tutkimustarkoitusta varten.

Kyllä

Ei

LIITE 5: Suostumus osallistua tutkimukseen
Tutkimuksen eettinen ennakoarviointi
sivu 2/2

Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen ilmaisen haluni osallistua tutkimukseen ja hyväksyn tietojeni käytön tiedotteessa kuvattuun tutkimukseen sekä annan suostumukseni tarkoituksiin, joihin olen merkinnyt "kyllä".

Tutkimukseen osallistuvan allekirjoitus

Nimenselvennys

Tutkijan yhteystiedot:
Elias Lehti, musiikin kandidaatti, 0451291267, elias.lehti@umiarts.fi
Taideyliopisto